

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ARCHIVNICTVÍ A POMOCNÝCH VĚD HISTORICKÝCH

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KORESPONDENCE MEZI PURKMISTREM A RADOU MĚSTA ČESKÝCH
BUDĚJOVIC A RYCHTÁŘEM A KONŠELY MĚSTA TŘEBOŇ V 16. STOLETÍ**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marie Ryantová CSc.

Autor práce: Martina Schönbeková

Studijní obor: Historie – Archivnictví

Ročník: Třetí

2011

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 14. dubna 2011

.....

Anotace

Hlavním úkolem bakalářské práce nesoucí název „Korespondence mezi purkmistrem a radou města Českých Budějovic a rychtářem a konšely města Třeboň v 16. století“ je přiblížit čtenáři diplomatické styky, které mezi sebou zmíněná města vedla. Jedná se o kritickou vědeckou edici pramene, důležitou pro rekonstrukci meziměstských vztahů v průběhu 16. století. Práce je rozdělena do tří kapitol. Úvod je zaměřen především na přiblížení použitých pramenů a základní literatury, ale zabývá se také dosavadním zpracováním tématu meziměstské korespondence. První kapitola přináší všeobecný vývoj městské správy od konce husitství do bitvy na Bílé Hoře. Druhá kapitola ukazuje stručný pohled do dějin města České Budějovice a panství Třeboň, především ve sledovaném období 16. století, ale věnuje se také nejruznějším privilegiím, kterými byla města obdařena. Třetí a zároveň poslední kapitola je jádrem celé práce. Zde je obsažen diplomatický rozbor vlastní edice s nepostradatelnou ediční poznámkou. Následují jednotlivé dopisy v plném znění se stručnými záhlavními registry, doplněné poznámkovým aparátem. Závěr je zhodnocením zjištěných poznatků. Součástí práce je seznam použitých pramenů a literatury a přílohy, které obsahují ukázky jednotlivých listů a úředních knih.

Annotation

The main deal of bachelor work which is called „The Correspondence between the Portreeve and the City Council of České Budějovice and the Portreeve and the Aldermen of Třeboň in 16th Century“ is to explain the diplomatic relations between them. This is a critical edition of scientific sources important for the reconstruction of city interrelationship during the 16th century. The work is divided into three chapters. The introduction is focused primarily on approach of primary sources and literature which are used, but it also deals with present elaboration of the task of intercity correspondence. The first chapter gives a general development of the city municipality from the end of the Hussitism to the battle of White Mountain. The second chapter shows brief view into the history of city České Budějovice and dominium Třeboň particularly in the reference period of the 16th century, but it also attend to various privileges which the cities was present with. The third and last chapter is the core of the whole work. There is contained the diplomatic analysis of the own edition with indispensable editorial comment. The individual letters in full wording with head regests complemented footnotes follow after that. The conclusion is interpretation of ascertained findings. The work includes the list of used sources, literature and attachments which contain examples of particular sheets and official books.

Poděkování

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala všem, kteří mi jakýmkoli způsobem pomáhali při psaní této bakalářské práce.

Můj upřímný dík patří všem pracovnícím a pracovníkům Státního okresního archivu v Českých Budějovicích, za jejich vždy obětavou pomoc, ochotu a cenné rady.

Mé největší poděkování patří vedoucí mé bakalářské práce doc. PhDr. Marii Ryantové CSc., a to nejen za její cenné rady, odborné vedení a důležité připomínky, ale také za velkou podporu, trpělivost a laskavý přístup.

OBSAH

ÚVOD	7
1. VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY OD KONCE HUSITSTVÍ DO BITVY NA BÍLÉ HOŘE	13
2. HISTORICKÉ SOUVISLOSTI	18
2. 1. KRÁLOVSKÉ MĚSTO ČESKÉ BUDĚJOVICE.....	18
2. 2. PANSTVÍ A VRCHNOSTENSKÉ MĚSTO TŘEBOŇ.....	23
3. EDICE KORESPONDENCE	28
3. 1. OBSAHOVÝ ROZBOR A VYHODNOCENÍ PÍSEMNOSTI.....	28
3. 2. EDIČNÍ POZNÁMKA	35
3. 3. EDICE	37
ZÁVĚR	75
SEZNAM EDITOVANÝCH KONCEPTŮ	76
REJSTŘÍKY	78
JMENNÝ REJSTŘÍK	78
MÍSTNÍ REJSTŘÍK.....	80
VĚCNÝ REJSTŘÍK	81
SEZNAM ZKRATEK	83
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	84
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	88
PŘÍLOHY	89

ÚVOD

Hlavním cílem předkládané edice je pomocí interpretace dobové korespondence přiblížit vzájemné diplomatické styky dvou jihočeských měst, královského města České Budějovice a vrchnostenského města Třeboň, v průběhu 16. století. Pro odeslanou a došlou korespondenci existovaly již od středověku speciální úřední městské knihy, které se nazývají knihy konceptů a kopiáře. Do těchto knih byla pečlivě zapisována veškerá odeslaná i došlá korespondence, ale také v nich můžeme nalézt opisy dopisů a dokumentů, které městští písaři vyhotovili na zakázku pro zájemce, kteří neuměli psát nebo si chtěli zajistit, aby jejich list měl formálně správnou podobu. Dříve totiž velice záleželo na formální stránce dopisů a například v titulatuře byl používán ucelený systém založený na urozenosti adresáta. V knihách konceptů tedy můžeme nalézt diplomatickou korespondenci mezi městem a panovníkem či mezi městem a dvorskými úředníky, fedrovní a výhostní listy, různá občanská narovnání, zápisy o průběhu nejrůznějších soudních pří, všeobecně platná naučení nebo běžnou poddanskou korespondenci vyhotovenou na žádost městským písařem.

Knihy konceptů a kopiáře se dají využít především pro studium komunikace mezi městy či komunikace mezi městem a významnými osobnostmi v království, pro studium migrací, soudních pří apod. Tato závěrečná práce je zaměřena výhradně na studium meziměstské komunikace, kterou se snaží přiblížit formou odborné vědecké edice meziměstské korespondence.

Edice meziměstské korespondence nepatří mezi nejčastěji zpracovávaná témata. Meziměstská korespondence je zpracovaná v daleko menším rozsahu než například korespondence mezi městem a šlechtou nebo mezi jednotlivými šlechtici či historickými osobnostmi. Odborná souhrnná studie či práce, která by se touto tematikou obecně zabývala, donedávna chyběla. Edice meziměstské korespondence většinou nenalezneme v monografických publikacích, ale spíše v různých časopisech a sbornících s regionální tematikou. Přesto v současné době vyšla monografie, která se touto problematikou zabývá. Její autorkou je Jana Vojtíšková a ve své knize se zabývá analýzou oficiální komunikace českých královských měst v době předbělohorské na základě rozboru městských register.¹ Jako příklad si vybrala diplomatické styky Nového

¹ Jana VOJTÍŠKOVÁ, *Písemná komunikace mezi českými královskými městy v době předbělohorské na příkladu Nového Města pražského a polabského pětiměstí*, Praha 2011.

Města Pražského a polabských měst Českého Brodu, Kouřimi, Kolína, Nymburka a Kutné Hory.

V jižních Čechách se toto téma objevuje především ve sborníku Táborský archiv (dále jen TA). V poslední době v něm vyšlo několik dílčích edic korespondence mezi městy, jejichž autory jsou především jihočeští archiváři. Nalezneme zde příspěvky od Miroslavy Ctiborové, Vlastimila Koldy či Vlastimila Svěráka. Miroslava Ctiborová se věnovala korespondenci mezi městem České Budějovice a městem Soběslav od nejstarších dob do roku 1550.² Základním pramenem, který využila, je nejstarší dochovaný budějovický radní kopiář a konceptář, *Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550*, založený a sepsaný městským písařem Janem Petříkem z Benešova. Další listy, které pro svou edici vybrala, jsou součástí chronologické řady spisového materiálu fondu Archiv města Českých Budějovic. Vlastimil Kolda zpracoval korespondenci mezi městem Hradiště Hory Tábor a Českými Budějovicemi mezi lety 1505 až 1550.³ Pro své účely vyšel ze stejné pramenné základny jako M. Ctiborová. Vlastimil Svěrák se věnoval korespondenci mezi městy Jihlava a Tábor v letech 1574 až 1584 a v době předbělohorské.⁴ Pro vytvoření své práce čerpal z konceptů dopisů jihlavského purkmistra uložených v jihlavském archivu, z tzv. druhého českého kopiáře s koncepty odeslaných dopisů z let 1579-1584 či z jihlavských repertářů z počátku 17. století. Edice městské korespondence vycházejí samozřejmě i v jiných publikacích. Tomáš Sterneck napsal článek *Z korespondence mezi Českými Budějovicemi a Brnem v polovině 16. století*,⁵ který se nachází v časopise Brno v minulosti, a Jan Černý

² Miroslava CTIBOROVÁ, *Korespondence mezi purkmistrem a radou města Českých Budějovic a purkmistrem a radou města Soběslavi*, TA 11, 2002, s. 147 - 153.

³ Vlastimil KOLDA, *Listy purkmistra a rady města Hradiště hory Tábor do Českých Budějovic I. (1505 - 1538)*, TA 8, 1997 - 1998, s. 37 - 46; TÝŽ, *Listy purkmistra a rady města Hradiště hory Tábor do Českých Budějovic I. (1505 - 1538, dodatek)*, TA 9, 1999, s. 121 - 129; TÝŽ, *Listy purkmistra a rady města Hradiště hory Tábor do Českých Budějovic, část 2. - 1538 až 1550*, TA 10, 2000-2001, s. 291 - 319.

⁴ Vlastimil SVĚRÁK, *Korespondence mezi Tábořem a Jihlavou v předbělohorské době. (České listy dochované v jihlavské městské registratuře)*, TA 9, 1999, s. 131- 150; TÝŽ, *Listy zaslané jihlavskou městskou radou do Tábora v letech 1574 -1576*, TA 10, 2000-2001, s. 321 - 326.

⁵ Tomáš STERNECK, *Z korespondence mezi Českými Budějovicemi a Brnem v polovině 16. století*, Brno v minulosti a dnes 18, 200, s. 557-587.

uveřejnil svou práci *Korespondence mezi městy Rakovníkem a Slaným v 16. století*,⁶ která není sice historickou edicí, ale svým obsahem nám přibližuje vztah mezi těmito dvěma městy, v časopise Slánské rozhovory.

Pro účely vypracování edice meziměstské korespondence lze samozřejmě využít i práce, které se týkají korespondence mezi městy a šlechtou. Tomuto tématu se ve své bakalářské práci věnovala Václava Kodadová,⁷ která se zaměřila na korespondenci mezi městem České Budějovice a Bohunkou z Pernštejna. Diplomatické styky mezi paní na Hluboké a purkmistrem a radou města Českých Budějovic zmapovala v přibližně 40 listech z let 1545 až 1548. Tomáš Sterneck vydal dvoudílnou edici v časopise pro historii a vlastivědu jižních Čech pod názvem *Korespondence královského města Českých Budějovic s rožmberským úředníkem Petrem Doudlebským z Doudleb*.⁸

Ve většině uvedených příkladů se však jedná o samostatné edice, ke kterým není připojen žádný text, který by uvedenou korespondenci rozebíral, shrnoval či ji nějak vyhodnocoval. Krom krátkých registů je zcela pomínut význam a obsah předložené korespondence.

Při zpracování tématu své bakalářské práce jsem se inspirovala právě v těchto několika pracích. Využila jsem je jednak k prvnímu seznámení s tématem a k seznámení s tvorbou odborné kritické edice městské korespondence, dále také k poznání základních pramenů a literatury a též, abych zjistila možnosti postupu při zpracování tohoto tématu.

Při zpracování této bakalářské práce jsem vycházela z pramenů, uložených ve Státním okresním archivu České Budějovice (dále SOKA České Budějovice), ve fondu Archiv města České Budějovice (dále AM České Budějovice). Využila jsem zejména původní českobudějovické městské knihy, spisový materiál a archivní pomůcky.

⁶ Jan ČERNÝ, *Korespondence mezi městy Rakovníkem a Slaným v 16. století*, Slánské rozhovory 2007. Slané a Rakovník, 2007, s. 19-22.

⁷ Václava KODADOVÁ, *Korespondence purkmistra a rady města České Budějovice s Bohunkou z Pernštejna a na Hluboké v letech 1545 – 1548*, České Budějovice 2006.

⁸ Tomáš STERNECK, *Korespondence královského města Českých Budějovic s rožmberským úředníkem Petrem Doudlebským z Doudleb (+1550). I. (II.) Dopisy z let 1532-1545 (1546)*, Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech, 2004.

Pramennou základnou byly následující městské knihy:

1) Kniha konceptů (*Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550*). Je to kniha o rozměrech 22 x 32 cm opatřená pergamenovou vazbou s latinským textem. Psána je česky a německy. Tvoří ji 428 papírových stran, které jsou opatřeny paginací a foliací. Použitou psací látkou je inkoust. Údaje byly do knihy zapisovány od 3. května 1538 do 10. února 1559. Autorem knihy je českobudějovický písař Jan Petřík z Benešova.⁹

2) Kniha konceptů a kopiář - zlomek. Jedná se o sešit o rozměrech 21 x 33 cm, který obsahuje zápisy konceptů obsažených už v *Knize listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550*. Zde jsou koncepty doplněny i o odpovědi na předešlou korespondenci. Text je psán česky tmavým inkoustem. Sešit tvoří 12 papírových stran opatřených foliací. Do sešitu bylo zapisováno od 1. března do 23. srpna 1540.¹⁰

3) Kniha konceptů a kopiář týkající se sporů o silnice a práva skladu mezi Českými Budějovicemi a Rožmberky (*Conceptbuch de A. 1545*). Sešit o 10 papírových stranách opatřených foliací je psán česky tmavým inkoustem a obsahuje korespondenci mezi městem České Budějovice a Vilémem z Rožmberka. Jeho rozměry jsou 22 x 33 cm. Písař do něj zapisoval od 8. prosince 1544 do 1. března 1545.¹¹

4) Kniha konceptů (*Concepti od 1550 do 1556*). Jedná se o knihu o rozměrech 21 x 32 cm opatřenou pergamenovou vazbou s latinským textem. Knihu tvoří 464 papírových listů s poznamenanou paginací a foliací. Psána je česky, německy a latinsky tmavým inkoustem. Časový rozsah je od 16. března 1550 do 27. prosince 1556.¹²

5) Kniha konceptů (*Rozličné český koncepty od léta 1567 až do léta 1570*). Kniha o rozsahu 150 stran je psaná česky a má rozměry 21,5 x 31 cm. Je opatřena

⁹ SOKA České Budějovice, AM České Budějovice, knihy úřední, inv. Č. 288, Kniha konceptů (Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550).

¹⁰ TAMTÉŽ, Stará spisovna – nezpracovaná část, Kniha konceptů a kopiář 1540 - zlomek.

¹¹ TAMTÉŽ, inv. Č. 290, Kniha konceptů a kopiář týkající se sporů o silnice a práva skladu mezi Českými Budějovicemi a Rožmberky (*Conceptbuch de A. 1545*).

¹² TAMTÉŽ, inv. Č. 293, Kniha konceptů (*Concepti od 1550 do 1556*).

novou plátěnou vazbou. Jednotlivé listy obsahují paginaci i foliaci, psací látkou je inkoust. Do knihy bylo zapisováno od 1. ledna 1567 do 3. prosince 1569.¹³

Všechny české a německé zápisy ve výše zmíněných knihách jsou psány novogotickou kurzívou, což plně odpovídá době jejich vzniku v 16. století. Latinská slova včetně latinských datací jsou psaná humanistickým typem písma. Jména českobudějovických písařů ze 16. století jsou sice známá, ale rozbor písařských rukou zatím nebyl proveden. Jejich základní seznam vyhotovil v padesátých letech archivář Bohumír Janoušek v rukopisném *Průvodci po fondech* a dají se nalézt také v radních protokolech, které jsou uloženy v SOkA České Budějovice.¹⁴ Nejznámějším a zároveň nejvýznamnějším písařem byl Jan Petřík, který roku 1548 získal predikát z Benešova. Roku 1536 nastoupil na místo písaře v Českých Budějovicích za zemřelého Mikuláše z Milíkova.¹⁵ Od roku 1560 byl písařem David Jaroslav, který ještě v témže roce působil nejspíš současně s Janem Petříkem z Benešova. V roce 1567 po smrti Davida Jaroslava byl na post českobudějovického písaře přijat Mistr Jan Strial z Pomnouce, který zde působil ještě v druhé polovině sedmdesátých let.¹⁶

Dalším zdrojem cenných informací pro mě byla historická a místopisně zaměřená literatura a periodika. Kompletní seznam literatury a pramenů se nachází v bibliografické příloze této práce, přesto bych zde chtěla připomenout alespoň ty nejdůležitější.

Pro bližší topografické a časové určení daných lokalit jsem nejvíce čerpala z práce Antonína Profouse, *Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny*¹⁷ a z práce Karla Kuči, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*,¹⁸ případné doplňky pocházejí z *Ottova Slovníku naučného*.¹⁹

¹³ TAMTÉŽ, inv. Č. 300, Kniha konceptů (Rozličné český koncepty od léta 1567 až do léta 1570).

¹⁴ Základní informace o českobudějovických písařích poskytl ředitel SOkA České Budějovice PhDr. Daniel Kovář.

¹⁵ Karel PLETZER, *Českobudějovický písař Jan Petřík z Benešova. Příspěvek k dějinám české literatury XVI. století*, JSH 28, 1959, s. 17-24.

¹⁶ Jan MARTÍNEK, *Vztahy žateckého rodu Strialů k jižním Čechám*, JSH 42, 1973, s. 15-26.

¹⁷ Antonín PROFOUS, *Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny I-IV*, Praha 1951.

¹⁸ Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku I-VII*, Praha 1996-2008.

¹⁹ *Ottův slovník naučný I-XXVII*, Praha 1888-1908.

Městskou správu jsem čerpala především ze souhrnné práce *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*,²⁰ která obsahuje nejen podrobný výklad městské správy, ale je zároveň nejkompletnějším dílem v tomto oboru.

O dějinách Českých Budějovic podrobně pojednávají rozličná hesla v *Encyklopedii Českých Budějovic*,²¹ dočteme se o nich i ve výše zmíněné práci Karla Kuči²² a různá dílčí témata jsou podrobně zpracovaná v Jihočeském sborníku historickém či v časopise pro historii a vlastivědu jižních Čech.²³

Dílčí události z dějin třeboňského panství se nacházejí v již zmíněném Jihočeském sborníku historickém (dále jen JSH). Většina autorů se zde zabývala výhradně vývojem třeboňského panství, jeho hospodářství a správy. Dějiny města je však možné shrnout z práce Karla Kuči.²⁴

Datové údaje v korespondenci jsem určovala pomocí chronologických tabulek obsažených v práci *Historická chronologie*, vydané Marií Bláhovou.²⁵

Dobové výrazy a archaismy jsem se pokusila vysvětlit s užitím *Staročeského slovníku* od Jana Gebauera.²⁶

Při tvorbě a samotném zpracování edice jsem vycházela z příručky Ivana Šťovíčka,²⁷ která je jedním z nejvyužívanějších děl v tomto oboru a detailně popisuje zásady tvorby odborné edice. Po formální stránce jsem se inspirovala výše zmíněnými edicemi korespondence, publikovanými ve sborníku Táborský archiv.

²⁰ Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK – Jan DOBEŠ, *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*, Praha 2007.

²¹ *Encyklopedie Českých Budějovic*, České Budějovice 2006.

²² Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku I*, Praha 1996.

²³ Např. Jaroslav ČECHURA, *Počátky královského města Českých Budějovic*, JSH 53, 1984, s. 57-67; Bohumír JANOUŠEK, *Rod Klariců a rychtářský úřad v Českých Budějovicích*, JSH 34, 1965, s. 1-11.

²⁴ Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku VII*, Praha 2008.

²⁵ Marie BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, Praha 2001.

²⁶ Jan GEBAUER, *Staročeský slovník I-II*, Praha 1970.

²⁷ Ivan ŠŤOVÍČEK, *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti*, Praha 2002.

1. VÝVOJ MĚSTSKÉ SPRÁVY OD KONCE HUSITSTVÍ DO BITVY NA BÍLÉ HOŘE

Po husitské revoluci moc měst a jejich hospodářská prosperita značně vzrostla. Většina měst se již v průběhu husitství zbavila své závislosti na panovníkovi a města se zformovala jako nový stav. V Čechách se během husitství vyhranily tři stavy, panský, rytířský a městský. Situace na Moravě byla odlišná, tam zůstal i nadále zachován stav prelátský. Zprvu měly všechny tři stavy vyrovnaný podíl na moci, ale od osmdesátých let 15. století začal stoupat význam panského stavu na úkor stavu městského. Politický vliv měst postupně upadal, až své přímé uplatnění zcela ztratil roku 1547.²⁸

Zápas mezi šlechtou a městy

V osmdesátých letech 15. století došlo k zápasu mezi šlechtou a městy. Spory se týkaly především hospodářských práv měst, protože šlechta v pohusitské době začala hojně podnikat a městská privilegia ji značně omezovala (jednalo se na např. o výrobní a prodejní monopol na vaření piva). Problémy ale vyvolávala i účast měst na zemském soudu a na sněmech. Zemského soudu se města mohla účastnit díky nárůstu jejich pozemkového majetku. V období husitství totiž řada měst hospodářsky posílila vlivem zakupování venkovských zpupných a lenních statků. Už od roku 1454 ale zemský soud připouštěl koupi zpupného statku měšťanem jen se svolením krále a jeho vklad do desk zemských jen se souhlasem soudu. Toto platilo pro všechna města s výjimkou Prahy a Kutné Hory.²⁹

Roku 1500 bylo vydáno Vladislavské zřízení zemské.³⁰ Jedná se o první kodifikaci českého zemského práva, na jehož vytvoření se významně podílel český šlechtic a právník Albrecht Rendl z Oušavy. Iniciativy se ujala šlechta, která se snažila okleštit moc měst. Na vytvoření tohoto dokumentu se města nepodílela a při sněmovním

²⁸ Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan JANÁK - Jan DOBEŠ, *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*, Praha 2007, s. 202-228; dalšími pracemi zabývajícími se podrobným vývojem měst a jejich správy jsou např. František HOFFMANN, *České město ve středověku*, Praha 1992; TÝŽ, *K oblastem českých práv městských*, Studie o rukopisech 14, 1975, s. 27-68; S. G. PUŠKAREV, *Městský stav a městské zřízení v Čechách ve 14. a 15. století*, Rozpravy věd. spol. badatelské při svob. universitě 57, 1938, s. 133-172.

²⁹ TAMTÉŽ.

³⁰ Petr KREUZ – Ivan MARTINOVSKÝ (edd.), *Vladislavské zřízení zemské. A navazující prameny*, Praha 2007.

hlasování jej odmítla. Vladislavské zřízení zemské popřelo účast měst na sněmu a tím i jejich stavovský charakter. Zde šlechta apelovala zejména na to, že města nemohou svůj stavovský charakter podepřít žádným privilegiem. Města sepsala několik stížných listů pro panovníka Vladislava Jagellonského, který se v té době nacházel v Budíně. Král Vladislav se v této otázce jednoznačně přiklonil na stranu šlechty a roku 1502 vladislavské zřízení zemské schválil. Až roku 1508 města získala zápis do desk zemských o právoplatnosti svého hlasu v záležitostech, které se jich týkají.

Roku 1517 byla vydána Svatováclavská smlouva, která vesměs opakovala ustanovení z roku 1508.³¹ Zde byly hospodářské záležitosti vyřešeny ve prospěch šlechty s výjimkou odročeného řešení otázky práva vařit pivo. Toto řešení bylo odročeno na šest let, ale formálně nikdy vyřízeno nebylo. Jediným ziskem měst bylo jasné rozlišení soudní příslušnosti městského a zemského soudu, které respektovalo starší stav.

Všechny spory šlechty a měst se však týkaly pouze měst královských a věnných, která se účastnila na politických právech městského stavu. V této době bylo v Čechách okolo třiceti královských měst, na Moravě počet poklesl kvůli častým zástavám pouze na šest královských měst. Věnných měst se nacházelo v roce 1569 na našem území devět, což byl jejich konečný počet. V pohusitské době značně vzrostl počet měst komorních, tj. měst, které se nacházely v přímém majetku krále. Nejednalo se však o města královská, a tak se tato města nemohla účastnit politických práv městského stavu. Největší rozvoj však zaznamenala města poddanská. Hlavní zásluhu na jejich hospodářském růstu měla šlechta, která začala, jak již bylo uvedeno výše, v pohusitském období hojně podnikat. Šlechta do měst svých dominií soustřeďovala řemeslnou výrobu a obchod, což bylo dosud vyhrazeno jen městům královským. Rozvoj svých měst také nadále zajišťovala a podporovala privilegii, která byla obdobná jako privilegia královských měst.³²

Vnitřní správa měst

Hlavní postavení v době pohusitské získala ve městě rada. Přešlo na ni soudnictví a tím se stala jediným představitelem města odpovědným za jeho vnitřní

³¹ Jindřich FRANCEK, *24. 10. 1517 Svatováclavská smlouva. Urození versus neurození*, Praha 2006.

³² Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan JANÁK - Jan DOBEŠ, *Dějiny*.

život i politické postoje. Počet konšelů byl závislý na velikosti města. Členové rady byli určováni speciálními národnostními a náboženskými požadavky. Konšelé se v předsedání radě pravidelně střídali a prvnímu purkmistru v roce se říkalo primas či primátor. Ten měl na starosti městské hospodářství, o které se v konečné instanci starali a dohlíželi na něj starší, jako zástupci městské komunity. Od počátku 16. století se panovník pokoušel omezit vliv městské obce.³³

Díky rozšířeným pravomocem rady ve městech mohly být zřízeny různé specializované úřady, které byly radě podřízené. Na tyto úřady přešla část výkonu radní kompetence. Složení těchto úřadů se v jednotlivých městech lišilo. Záviselo totiž na velikosti města, rozsahu jeho správy a také na specializaci jeho hospodářské činnosti.

Povstání roku 1547

Zásadním zlomem ve vývoji a postavení českých královských a věnných měst bylo české stavovské povstání z roku 1547.³⁴ Na města byl uvalen největší díl viny. Byla nucena zaplatit vysoké pokuty, odevzdat svá privilegia a podrobit se královskému dozoru. Ferdinand I. po porážce povstání postihl česká a hornolužická města trestními opatřeními. Toto se týkalo jen měst, která se povstání zúčastnila, takže Plzeň, České Budějovice a Ústí nad Labem zůstaly ušetřeny. Moravská města s výjimkou Jihlavy se vyvíjela nadále na starých základech bez přerušení až do dalšího povstání. Šlechta byla oproti městům potrestána mnohem mírněji, proto její vliv po povstání výrazně vzrostl.

Postih Ferdinanda I. znamenal zásadní proměnu vnitřní samosprávy potrestaných měst. Došlo k zabavení veškerého pozemkového majetku měst a k odevzdání městských i zádušních důchodů králi. Města se po tomto zakročení začala zadlužovat, protože neměla jinou možnost příjmů. Tato tendence trvala až do 18. století. Tento stav byl však neudržitelný, a proto docházelo k navrácení městských důchodů městům a města si dokonce mohla vykoupit zpět některé venkovské statky. Města však ztratila i všechna svá městská a cechovní privilegia, která jim byla později jen částečně navrácena.³⁵

³³ TAMTÉŽ.

³⁴ Josef JANÁČEK, *České dějiny. Doba předbělohorská 1526-1547 I-II*, Praha 1968-1984.

³⁵ Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan JANÁK - Jan DOBEŠ, *Dějiny*.

Ferdinand I. jmenoval do každého města svého hejtmana. Jednalo se o jemu odpovědného šlechtice. Královský hejtman dohlížel na veřejný a politický chod ve městě. Dále Ferdinand I. jmenoval královského rychtáře, který byl zavázán svou přísahou pouze králi, ale podléhal hejtmanovi. Rychtář se pravidelně účastnil zasedání městské rady a podával zprávu králi. V královských venkovských městech nebyli jmenováni hejtmani, ale jen královští rychtáři, kteří zde zastávali obě funkce. Tyto rychtáře jmenovala česká komora, které byli podřízeni.³⁶

Ferdinand I. také prohlásil, že města jsou královskou komorou, tím zlikvidoval jejich samostatný hlas na sněmech. Také došlo k vytvoření apelačního soudu, ke kterému se měla města nově odvolávat. Dříve se odvolávala k vrchní soudní stolici Starého Města pražského.³⁷

Tato opatření byla nepatrně zmírněna sepsáním Koldínových práv roku 1579. Za Rudolfa II. mohla města opět navrhopat složení rady a radě byla vrácena pravomoc nad cechy a řemesly ve městě. Postupně začala města rozlišovat svou přímou městskou pravomoc a pravomoc přenesenou na město z královské moci. Roku 1617 bylo vyňato z kompetence české komory jmenování královských rychtářů a bylo přeneseno na českou kancelář, které byli rychtáři nadále odpovědni. Nově nyní rozhodovali spory mezi konšely.

Bitva na Bílé Hoře

Po bitvě na Bílé Hoře roku 1620 došlo opět k odstranění městské samostatnosti. Ferdinand II. se pokusil dosadit do všech měst královské hejtmany. Ti se však na svých pozicích neudrželi. Nyní bylo potrestáno i město Ústí nad Labem. Roku 1627 došlo k vydání Obnoveného zřízení zemského pro Čechy a roku 1628 také pro Moravu.³⁸ Města, která zachovala při povstání svoji věrnost vůči panovníkovi, byla za své zásluhy odměněna novými privilegii. Jednalo se zejména o vynětí města z pravomoci podkomořího. Touto cestou se v 17. století zvýšil počet privilegovaných měst. Panovníkův vliv ve městech ohromně vzrostl díky opětovnému ustanovení královských

³⁶ TAMTÉŽ.

³⁷ Karolína ADAMOVIČOVÁ, *Apelační soud v českém království v letech 1548-1651*, In: Pocta akademiku Vaněčkovi k sedmdesátým narozeninám, Praha 1975, s. 101-112.

³⁸ Hermenegild JIREČEK, *Obnovené Právo a Zřízení Zemské dědičného království Českého 1627. Verneuerte Landes-Ordnung des Erb-Königreichs Böhmen 1627*, Praha 1888.

rychtářů. Ti byli nyní již téměř ve všech městech království. Na hospodářské, policejní a veřejné záležitosti všech měst nyní dohlížel podkomoří. Městské rady byly zachovány, ale nově byla prosazována podmínka, aby každý člen rady byl katolického vyznání. Katolictví se stalo státním náboženstvím a jakákoli jiná víra byla zakázána pod pohrůžkou konfiskace majetku.³⁹ Zemského sněmu se tedy opět účastnil i duchovní stav a jeho hlas měl největší význam. Města měla po potrestání jen jeden hlas na zemském sněmu. Německý jazyk byl zrovnoprávněn s českým, dokonce i do desk zemských se zapisovalo v obou jazycích.⁴⁰

³⁹ Výjimkou byli Židé.

⁴⁰ Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan JANÁK - Jan DOBEŠ, *Dějiny*.

2. HISTORICKÉ SOUVISLOSTI

2. 1. Královské město České Budějovice

České Budějovice byly založeny českým králem Přemyslem Otakarem II. roku 1265. Přemysl Otakar II. se od počátku své vlády pokoušel vybudovat v jižních Čechách nové opory pro svou královskou moc. Vedla ho k tomu především snaha utlumit vzestup a rozpínavost starobylého a mocného šlechtického rodu Vítkovců. Mezi léty 1259 až 1263 zde nechal založit cisterciácký klášter Zlatá koruna a již roku 1261 dospěl k rozhodnutí, založit v této oblasti královské město.⁴¹ Lokací města byl pověřen zvíkovský purkrabí Hirzo.⁴² Pro umístění Českých Budějovic byla vybrána strategická pozice při soutoku řek Vltavy a Malše, poblíž lokality Budivojice. Odtud také nové město převzalo své jméno Budějovice.

České Budějovice byly založeny jako město královské. Významnou osobností každého královského města byl královský rychtář, který reprezentoval ve městě panovnickou moc a střežil vývoj města v zájmu svého pána.⁴³ Od založení města však nevládl zcela sám, ale spolupracoval s dvanáctičlenným sborem přísězných. České Budějovice náležely od počátku k norimberskému (jihoněmeckému) městskému právu a jejich odvolacím a poradním místem v právních záležitostech bylo Staré Město pražské.⁴⁴ Sbor přísězných se postupem času proměnil v městskou radu v čele s purkmistrem.

Už od počátků města trvaly hospodářské spory mezi Českými Budějovicemi a Vítkovci, kteří s městem sousedili svými statky. Proto panovníci vydávali pro

⁴¹ Jaroslav ČECHURA, *Počátky královského města Českých Budějovic*, JSH 53, 1984, s. 57-67.

⁴² První zmínky o Hirzovi se objevují ve 40. letech 13. století. Působil na dvoře Václava I. Byl dokonce i účastníkem vzpoury mezi kralevicem Přemyslem Otakarem II. a jeho otcem Václavem I., zde zůstal na straně krále Václava. Roku 1250 byl poprvé zmíněn jako purkrabí hradu Zvíkova. Je doložen jeho podíl na založení města Českých Budějovic a podílel se i na založení opatství cisterciáků ve Zlaté Koruně. Jiří KUTHAN, *Encyklopedii Českých Budějovic*, České Budějovice 2005, s. 157.

⁴³ Bohumír JANOUŠEK, *Rod Klariců a rychtářský úřad v Českých Budějovicích*, JSH 34, 1965, s. 1-11.

⁴⁴ Dějiny městské správy Českých Budějovic podrobně zpracoval Vlastimil KOLDA v *Encyklopedii Českých Budějovic*, s. 293. Věnovala se jim ve své bakalářské práci také Václava KODADOVÁ, *Korespondence purkmistra a rady města České Budějovice s Bohunkou z Pernštejna a na Hluboké v letech 1545 – 1548*, České Budějovice 2006.

Budějovice nejruznější privilegia, která potvrzovala jejich statut královského města.⁴⁵ Nejstarší listinu vydal pro město král Václav II., který udělil Mikuláši Klaricovi a jeho dědicům právo vykonávat v Budějovicích rychtářský úřad.⁴⁶ Mezi významná privilegia bezesporu náleží ta, která městu udělil Karel IV. roku 1351. Přinášela městu právo, dle kterého byli všichni kupci jedoucí z Freistadtu (Cáhlova) dále do Čech povinni projet přes České Budějovice a po tři dni zde vyložit své zboží. Tomuto privilegiu se říkalo právo skladu (ungeltu) a týkalo se veškerého zboží, které do království vstupovalo od jihu země.⁴⁷ Pro místa, která byla vzdálená od Českých Budějovic, to znamenalo okliku a zdržení, proto bylo toto právo často porušováno. Významné pro hospodářský rozvoj města bylo především právo mílové. Město mělo na silnicích své pověřence zvané pojezdni, kteří měli právo zadržovat potahy se zbožím, které se pokusily Budějovicím vyhnout. Nadále získali tamější měšťané právo zajmout své dlužníky ve městě a držet je tam až do splacení dluhu. Sami však neměli být viněni ani souzeni jinde než před vlastním rychtářem. Měšťané byli navíc osvobozeni od placení mýta v řadě jihočeských měst a městeček.⁴⁸ Václav IV. rozšířil výsady od Karla IV., které se týkaly výsadního postavení Českých Budějovic, na obchodní cestu do Prahy. Roku 1393 nakázal, že všichni kupci jedoucí z Mühlau musejí jet pouze přes České Budějovice, stejně tak jako kupci, kteří vezou své zboží mezi Jindřichova Hradcem a Pískem. Podle další Václavovy listiny z roku 1410 měli povinnou cestu přes Budějovice také kupci vezoucí sůl a jiné zboží z Lince a Lanfeldu. Právě výsady týkající se solních cest se později stávaly častým předmětem sporů mezi městem a Rožmberky, protože upřednostňování Českých Budějovic po hospodářské a obchodní stránce poškozovalo rožmberská města. Roku 1381 svěřil Václav IV. rychtáři, přísežníkům a měšťanům města Budějovic úřad

⁴⁵Podrobně rozepisuje českobudějovická privilegia Karel KUČA v prvním svazku své knihy *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Praha 1996, s. 531-534.

⁴⁶ V Českých Budějovicích získal dědičně rychtářský úřad rod Klariců. Nejstarším doloženým členem rodu byl Klaric, uváděný v letech 1278, 1281, 1296 a přibližně 1298, který měl tři syny Petra, Ondřeje a Mikuláše. Právě Mikuláš Klaric se stal dědičným českobudějovickým rychtářem. Rod byl známý svým velkým bohatstvím. Bohumír JANOUŠEK, *Rod Klariců*, s. 2.

⁴⁷ O solních, silničních i jiných sporech pojednává Jaroslav KUBÁK, *Českobudějovické solní spory v XVI. a XVII. století*, JSH 33, 1963, s. 7-31.

⁴⁸ Karel IV. v roce 1351 osvobodil českobudějovické měšťany od placení mýta ve Vodňanech, Netolicích, Trhových Svinech, Lišově, Týně nad Vltavou, Dolním Bukovsku a ve Chvalšinách. Jiří z Poděbrad toto osvobození rozšířil roku 1463 na Soběslav a Veselí nad Lužnicí. Vlastimil KOLDA, *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 299.

popravy na budějovickém území.⁴⁹ Důležitá byla také privilegia udělená městu na konání výročních trhů. Již Karel IV. udělil městu privilegium, dle kterého se měl ve městě po Letnicích konat výroční trh podle zvyklostí a práv Starého Města pražského. Ladislav Pohrobek roku 1455 přidal k dosavadnímu svatodušnímu trhu nový výroční trh na neděli po svatém Františku vyznavači (tj. 3. prosince). Dále vydal Ladislav Pohrobek roku 1457 nařízení, že Budějovičtí smějí pečetit vydávané písemnosti s použitím červeného vosku. Také Budějovickým povolil zakládání rybníků na městských pozemcích. Ladislav Pohrobek byl jediný, kdo se marně pokusil město zastavit Rožmberkům, jeho hlavním nepřátelům. Nakonec však kapituloval před oddaností jeho obyvatel.⁵⁰ Výsady městu potvrdil roku 1463 také král Jiří z Poděbrad. Prolomil však privilegium města tím, že povolil obyvatelům Třeboně dovoz tří fůr soli za týden pro vlastní potřebu.⁵¹ Třeboň od Jiřího z Poděbrad však nezískala právo skladu, což později Budějovičtí často připomínali. Důležitým privilegiem bylo taktéž to, které vydal roku 1547 Ferdinand I. a kterým přiznal městu České Budějovice první místo na sněmech hned po městech pražských a po Plzni.⁵²

Důležitá byla pro město řemeslná výroba. Již roku 1337 měli svůj řád a výsady řezníci, roku 1344 soukeníci a roku 1351 krejčí. Ve městě působily i speciální živnosti jako zlatníci, lučištník, brnář, malíři Pecold a Samson či kameník Henslin.⁵³ V městském hospodářství se již v první polovině 16. století objevuje jako dominantní skupina oblast režijního hospodářství.⁵⁴ Hospodářská skladba města byla tvořena z 65 % oblastí režijního hospodářství, ze 14 % výnosy městských dávek, ze 4 % výnosy z tržních poplatků a pouze 2 % tvořily poddanské platy. Z oborů režijního hospodářství měl největší význam prodej soli (26 %), druhou nejvýznamnější příjmovou položku tvořil prodej ryb z městských rybníků (14 %)⁵⁵ a třetím nejvýnosnějším odvětvím byl prodej bílého (pšeničného) piva (17 %).⁵⁶ Správa města věnovala rybníkářství velkou

⁴⁹ Karel KUČA, *Města a městečka I*, s. 532.

⁵⁰ Jaroslav KUBÁK, *Českobudějovické solní spory*, s. 8.

⁵¹ TAMTÉŽ, s. 11.

⁵² *Encyklopedie*, s. 289.

⁵³ Karel KUČA, *Města a městečka I*, s. 541.

⁵⁴ František KAVKA, *Městské hospodářství Českých Budějovic v letech 1496-1570*, JSH 34, 1965, s. 31-94.

⁵⁵ TAMTÉŽ, s. 36.

⁵⁶ TAMTÉŽ, s. 38.

pozornost. Jedním z nejstarších rybníků byl rybník Rožnovský či Krumlovský, který ležel u stejnojmenné městské brány, kde plnil i obrannou funkci. V platnosti byl i monopol na výrobu bílého piva, zatímco výroba piva černého (ječného) byla právem každého měšťana. Odbytíštěm bílého piva byly především českobudějovické poddanské vesnice, jejichž krčmy ho zřejmě musely odebírat povinně. Nepravidelnou křivku příjmů vykazovaly výnosy z mlýnů a dvorů (5 %). Od roku 1550 se také zvýšily příjmy z těžby ve stříbrných dolech v Adamově. Poslední skupinu příjmů městského režijního hospodářství tvořil prodej cihel, vápna, železa, kamene a občasného prodeje vína. Z privilegovaného postavení městského trhu proudily do města tržní poplatky, jako mýto, jarmarečné či platy za provázení cizího piva.⁵⁷

Město České Budějovice bylo již od svého založení silně katolické. Svou víru si udrželo i po období husitských válek. Bylo hlavní královskou pozicí v jižních Čechách.⁵⁸ Patriciát města byl převážně německý a to vytvářelo specifický vztah mezi městem a habsburskou Vídní. Habsburkové byli pro Budějovické ochránci, kterých se často dovolávali, a cesta do Vídně pro ně byla mnohdy snadnější než cesta do Prahy. Přestože se národnostní příslušnosti nepřikládala do 19. století určující váha, nemohly být jazykové rozdíly ve městě, kde měl hlavní slovo patriciát německého původu, zanedbatelné.⁵⁹ Město se okolo poloviny 15. století výrazně počeštilo. Zesílil vliv české části měšťanů na městskou správu a začalo se používat jména České Budějovice.⁶⁰ Většina obyvatelstva ovládala plynule obě řeči a městská správa zaměstnávala českého i německého písaře. Městští písaři byli od počátku 16. století řádnými úředníky působícími v městské kanceláři. Z písařů působících v Českých Budějovicích v 16. až 18. století byli nejvýznamnější Jan Petřík z Benešova, Šimon Plachý z Třebnice a Adrian Adalbert.⁶¹ Od roku 1600 se v úředních záznamech městské správy snižuje počet českých zápisů, přestože český písař při městské radě nadále zůstával.⁶² Tento trend trval až do 18. století, kdy mělo již město převážně německý ráz. V první polovině 16. století žilo v Českých Budějovicích přibližně 4 350 obyvatel. Ani Budějovice se na

⁵⁷ TAMTÉŽ, s. 40-44.

⁵⁸ Jaroslav KUBÁK, *Českobudějovické solní spory*, s. 7.

⁵⁹ O vztahu mezi českým a německým obyvatelstvem v Českých Budějovic pojednává heslo Češi a Němci v *Encyklopedii Českých Budějovic*, s. 82-85.

⁶⁰ TAMTÉŽ, s. 90.

⁶¹ Heslo Městští písaři zpracoval Vlastimil KOLDA v *Encyklopedii Českých Budějovic*, s. 306.

⁶² TAMTÉŽ, s. 82.

počátku 16. století nevyhnuly židovským pogromům a zanikla tam místní židovská obec, která byla jednou z nejstarších v Čechách.⁶³ Město se postupně propracovalo ve významné středisko hospodářského a politického života celého regionu a probíhala v něm i renesanční a pozdněgotická výstavba.

V letech 1546-1547 při prvním protihabsburském odboji se město postavilo na stranu Ferdinanda I. Přispělo i k zásobování císařského vojska bojujícího ve šmalkaldské válce proti německým protestantům a vyslalo své vojáky na shromaždiště české zemské hotovosti.⁶⁴ Na tomto politickém vývoji měl zásluhu zejména již zmíněný českobudějovický písař Jan Petřík z Benešova. Městská rada totiž tehdy požadovala, aby se město připojilo k ostatním českým městům k boji proti Ferdinandovi I. Jan Petřík však svým obojakým jednáním tomuto zamezil a podařilo se mu udržet České Budějovice na straně císaře.⁶⁵

Roku 1611 došlo k vpádu Pasovských do Čech. Takové tažení v Čechách nikdo nepředpokládal a nikdo se mu nepostavil na odpor. Pasovské vojsko obsadilo během února 1611 bez velkého úsilí pět měst (Český Krumlov, České Budějovice, Týn nad Vltavou, Tábor a Beroun) a za několik dní se dostalo až před Prahu.⁶⁶ Budějovice byly i v tomto sporu na straně císaře. Sám císař si byl vědom strategické pozice města. Vpád Pasovských však přinesl městu i jeho obyvatelům velké škody a utrpení. Na straně císaře zůstaly Budějovice i po událostech roku 1620. Na podzim roku 1631, když Sasové obsadili Prahu, se staly dobře opevněné Budějovice na čas hlavním městem království.⁶⁷ Od listopadu 1631 do září 1632 byly dokonce v městském farním kostele uloženy zemské desky, korunní archiv a korunovační klenoty. V lednu roku 1633 zasedal ve městě i zemský sněm.⁶⁸ Za podporu císaře v třicetileté válce získali Budějovičtí značná privilegia a úlevy.

⁶³ TAMTÉŽ, s. 90.

⁶⁴ Josef JANÁČEK, *České dějiny. Doba předbělohorská 1526-1547 I-II*, Praha 1968-1984.

⁶⁵ Karel PLETZER, *Českobudějovický písař Jan Petřík z Benešova. Příspěvek k dějinám české literatury XVI. století*, JSH 28, 1959, s. 17-24.

⁶⁶ Petr VOREL, *Velké dějiny země koruny české VII*, Praha 2005, s. 449.

⁶⁷ Josef JANÁČEK, *České dějiny*.

⁶⁸ *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 91.

2. 2. Panství a vrchnostenské město Třeboň

Město Třeboň bylo založeno již ve středověku. Jeho počátky sahají nejspíš až do poloviny 12. století. Kolem roku 1256 koupili panství Třeboň bratři Pelhřim a Ojří z landštejnské větve rodu Vítkovců, podle něhož dostalo místo německý název Wittingau. Državou pánů z Landštejna zůstala Třeboň až do roku 1366, kdy ji Jan z Landštejna prodal bratřím Petru, Joštu, Oldřichu a Janu z Rožmberka.⁶⁹ Tehdy to bylo nevelké panství skládající se z města Třeboně, 13 vsí a 6 mlýnů. Správou tohoto panství byli pověřeni purkrabí, kterým podléhal jeden či dva písaři. Prvním doloženým purkrabím k roku 1395 byl Jindřich z Radostovic. Purkrabí byl v první řadě pověřen správou hradu a svěřených vsí v jeho okolí. Písaři vedli rejstříky příjmů a vydání.⁷⁰ Do roku 1420, kdy se panství rozrostlo o dalších pět vsí, neprošlo právě velkým rozvojem. Po roce 1420 se však situace změnila a třeboňské panství zaznamenalo v rámci rožmberského dominia velký vzrůst významu. Tato situace trvala zhruba do poloviny čtyřicátých let 15. století. Panství se teritoriálně rozrostlo. Jeho západními sousedy byly Hluboká a královské město České Budějovice se svými šosovními vesnicemi. Na jihu sousedilo s rožmberským panstvím Český Krumlov a Nové Hrady, na východě s jindřichohradeckým panstvím a na severu s panstvím bechyňským. Třeboňské panství bylo velmi hustě urbanizováno a na konci 16. století jej tvořilo město Třeboň a pět poddanských městeček (Lomnice, Veselí nad Lužnicí, Mezimostí, Bukovsko a Ledenice).⁷¹ Spolu s vytvářením jednolitého rožmberského panství došlo i k prohlubování jeho správy. Na první místo se mezi úředníky všech rožmberských panství dostal nový úředník, hejtman. Na třeboňském panství se první hejtman objevil roku 1426.⁷² Hejtman už nebyl hradským úředníkem, ale byl úředníkem celého panství. Funkce purkrabího zůstala na rožmberských statcích nadále zachována (i když v poněkud pozměněné formě), na Třeboni však purkrabí po zbytek 15. století jmenován nebyl.⁷³ Hejtmanům nebyl podřízen jediný hradský písař, ale několik úředníků podle rozsahu, důležitosti a výnosu panství. Patřili mezi ně například purkrabí, písař důchodní,

⁶⁹ Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VII*, Praha 2008, s. 691.

⁷⁰ Eva CIRONISOVÁ, *Správa třeboňského panství za Rožmberků (1366 – 1611)*, JSH 53, 1984, s. 1-8.

⁷¹ Jaroslav ČECHURA, *Třeboň za posledních Rožmberků. Hlavní zdroje příjmů a výnos panství*, JSH 63, 1994, s. 162-174.

⁷² Eva BARBOROVÁ, *Funkce hejtmanů na rožmberských panstvích*, JSH 38, 1969, s. 198-207.

⁷³ Eva CIRONISOVÁ, *Správa třeboňského panství*, s. 1.

obroční, porybný, pivovarní a fišmistr. V jejich rukou se soustřeďovala hospodářská, politická i soudní správa celého panství.⁷⁴

V roce 1505 převzal Třeboň Petr IV. z Rožmberka. V tomto období také započal rozvoj jednoho z nejdůležitějších odvětví rožmberského podnikání, rybníkářství.⁷⁵ V roce 1506 Štěpánek Netolický předložil Petru IV. návrh na přeměnu celého rybníkářství, jehož součástí byla stavba Zlaté stoky a další doplnění rybníční soustavy. O Velikonocích roku 1551 se ujal rožmberského dědictví Vilém z Rožmberka.⁷⁶ Dvěma hlavními odvětvími nezemědělské a průmyslové výroby se na Třeboňsku po roce 1550 staly rybníkářství a pivovarnictví. V rybníkářství se po Štěpánku Netolickém prosadil Jakub Krčín, který působil v rožmberských službách mezi léty 1561 až 1589, přičemž od roku 1569 do roku 1589 byl regentem. Krčín vybudoval největší třeboňské rybníky Svět (Nevděk), Záblatký (Pamatuj), Spolský (Nevěrný) a Rožmberk. Také změnil strukturu rybníční sítě tak, aby rybníky měly dostatek plodu.⁷⁷ Druhým nejdůležitějším odvětvím třeboňského hospodářství bylo pivovarnictví. V druhé polovině 16. století byla jeho produkce tak vysoká, že dvojnásobně převyšovala hrubý výnos rybníkářství. Na třeboňském panství se nacházely čtyři pivovary, které pracovaly ve vlastní režii. Dva z nich, zámecký a rathauský, byly přímo v Třeboni, třetí se nacházel ve Veselí nad Lužnicí a čtvrtý v Lomnici.

Město Třeboň bylo městem poddanským (vrchnostenským). Stejně jako královská města rozšiřovala i poddanská města svou pravomoc získáváním privilegií od svého pána či přímo od panovníka. V listině ze dne 17. března 1376 se bratři Petr a Jan z Rožmberka vzdali odúmrtního práva ve prospěch třeboňských měšťanů za poplatek 30 kop.⁷⁸ Dne 13. září 1376 bratři Petr a Jan z Rožmberka prodali za 30 kop pražských grošů obyvatelům města Třeboně tzv. právo královské. Obyvatelé Třeboně se mohli od městského soudu odvolat do Českých Budějovic, s konečnou platností však rozhodovala

⁷⁴ Eva BARBOROVÁ, *Funkce hejtmanů*, s. 198.

⁷⁵ Budování rybníční soustavy a spojovacích kanálů probíhalo jako dlouhodobý proces. Základy třeboňského rybníkářství se nacházejí již v době předhusitské. O výstavbě rybníků i jiných hospodářských oblastech rožmberského panství pojednává Alois MÍKA, *Osud slavného domu. Rozkvět a pád rožmberského dominia*, Vimperk 1968.

⁷⁶ Eva CIRONISOVÁ, *Správa třeboňského panství*, s. 2.

⁷⁷ Jaroslav ČECHURA, *Třeboň za posledních Rožmberků*, s. 164.

⁷⁸ *Codex iuris municipalis, Privilegia nekrálovských měst českých z let 1232-1452*, Praha 1954, s. 157.

vrchnost. Měšťané byli povinni zúčastnit se s vrchností vojenského tažení i za hranice země a dále Petr a Jan rozhodli, že pokud někdo zemře bez sepsání poslední vůle a potomků, jeho majetek zdědí jeho nejbližší příbuzní.⁷⁹ Třeboň vedla vleklé spory se sousedním královským městem České Budějovice. Týkaly se především sporů o silnice a o právo skladu. Proto byla velice důležitým privilegiem listina, kterou pro Třeboň vydal roku 1378 král Karel IV. Povolil pánům z Rožmberka vozit do města Třeboně každý týden dva vozy soli a do města Trhových Svinů jeden vůz soli po silnici z Cáhlova. Rychtář a konšelé města Budějovic měli právo zastavovat vozy, které tento počet překročily nebo vezly něco jiného než sůl.⁸⁰ Na toto privilegium navázal roku 1463 král Jiří z Poděbrad, který Třeboňským povolil dovoz tří fůr soli pro vlastní potřeby. Třeboňští si však přímo do města vozili i jiné náklady a se třemi fůrami to nebrali tak doslovně. Fakticky si zřídili vlastní sklad zboží a budějovický sklad neuznávali.⁸¹ Dne 28. září 1384 založili Petr a Jan z Rožmberka v Třeboni špitál pro 17 chudých a nemocných a darovali k němu platy ze vsí Neplachova, Svinů, Stropničky a Stojčína.⁸² Dne 18. dubna 1395 prodal Jindřich z Rožmberka za 17 kop grošů třeboňským měšťanům 14,5 lánu a pět podsedků ve vsi Břilicích a ovocnou zahradu za městskými hradbami, kde se mělo zřídit osm poplatných dvorů. Měšťanům potvrdil tzv. právo královské.⁸³ Roku 1475 dovolili bratři Jindřich a Vok z Rožmberka městu Třeboni zřídit na jejich gruntech nový rybník, pod podmínkou, že nikdy nebude zcizen od obce.⁸⁴ Dne 23. února 1480 potvrdil Vok z Rožmberka rozhodnutí od českobudějovického městského práva ve sporu mezi Třeboňskými a předměstskými o právo vařit pivo na prodej a o řemesla. Předměstští směli vařit pivo jen pro vlastní potřebu a pivo k šenku museli kupovat v Třeboni. Řemesla a obchod směli provozovat jen se svolením od třeboňských měšťanů.⁸⁵ Roku 1480 (22. srpna) udělil král Vladislav na prosbu Voka z Rožmberka městu Třeboni právo konat výroční trh na den svatého Filipa a Jakuba a po sedm následujících dnů.⁸⁶ Ještě v ten samý rok (4. října) ustanovil

⁷⁹ TAMTÉŽ, s. 162.

⁸⁰ Karel KUČA, *Města a městečka VII*, s. 690.

⁸¹ Jaroslav KUBÁK, *Českobudějovické solní spory v XVI. a XVII. století*, JSH 33, 1963, s. 7-31.

⁸² *Codex iuris municipalis, Privilegia nekrálovských měst českých z let 1232-1452*, s. 186.

⁸³ TAMTÉŽ, s. 221.

⁸⁴ *Codex iuris municipalis, Privilegia nekrálovských měst českých z let 1453-1500*, Praha 1960, s. 167.

⁸⁵ TAMTÉŽ, s. 209.

⁸⁶ TAMTÉŽ, s. 214.

král Vladislav na prosbu Voka z Rožmberka nařízení, že formané, kteří jezdí od Českého Krumlova a od Českých Budějovic do Jindřichova Hradce a zpět, nesmějí minout město Třeboň pod pokutou sedmi kop míšeňských grošů.⁸⁷ Dne 4. března 1505 potvrdil Vok z Rožmberka třeboňským měšťanům držbu a svobodné užívání dvou rybníčků na Vysokém Boru a na Zářebí v Lutové, když budou na klášterní věži zaměstnávat povězného trubače.⁸⁸ Další listinou z 4. března 1505 Vok z Rožmberka Třeboňským povolil vařit bílé pivo a výdělek z jeho prodeje používat na opravy města.⁸⁹ V privilegii z roku 1513 potvrzují bratři Petr a Oldřich z Rožmberka dvě privilegia Petra a Jana z Rožmberka z roku 1376, listinu Jindřicha z Rožmberka z roku 1395 a Voka z Rožmberka z roku 1505. Vrchnost se vzdává ve prospěch Třeboně práva, že zboží obyvatel, zemřelých bez poslední vůle a bez krevních příbuzných žijících ve městě, připadá vrchnosti. Dále se jim ponechává radnice a užitky z vaření bílého piva.⁹⁰ Z 16. května 1519 pochází privilegium od Petra z Rožmberka, kterým potvrzuje třeboňským měšťanům držbu čtyř nových rybníků u Břilic, které postavili Třeboňští na své náklady. Také jim potvrzuje držbu dědiny, louky, pastviště, lesů a rybníčků na „Hrádečku“, které koupili od třeboňského měšťana Blažka Zemana. Dále jim dává místo na opatovické hrázi Opatovického rybníka, kde si vlastním nákladem zřídili dva zemní haltěře⁹¹ a povoluje jim do nich pouštět vodu z příkopu, který vede nad mlýnem do Opatovického rybníka.⁹²

Již v předhusitské době v roce 1376 nechali bratři Jan a Petr z Rožmberka Třeboň opevnit zděnými hradbami a příkopem. Břilické předměstí zůstalo za hradbami v místě nynějšího rybníku Svět. Díky opevnění přečkalo město husitské války bez dobytí. V letech 1525 až 1527 bylo město obeháno druhou zdí a opevněno příkopy, valy a baštami. Toto opevnění spolu s okolním bažinatým terénem vytvářelo z Třeboně téměř nedobytnou pevnost. Při budování rybníka Svět roku 1572 bylo zrušeno Břilické předměstí i Nové Město (předměstí vybudované v letech 1558-1559) a přeneseno na nynější předměstí Budějovické.⁹³ Když Petr Vok z Rožmberka roku 1602 prodal své

⁸⁷ TAMTÉŽ, s. 217.

⁸⁸ *Codex iuris municipalis, Privilegia nekrálovských měst českých z let 1501-1526*, Praha 1961, s. 82.

⁸⁹ TAMTÉŽ, s. 83.

⁹⁰ TAMTÉŽ, s. 239.

⁹¹ Nádržka na ryby, sádka.

⁹² TAMTÉŽ, s. 320-321.

⁹³ Karel KUČA, *Města a městečka VII*, s. 701.

dosavadní sídlo v Českém Krumlově císaři, přestěhoval se s celým svým dvorem právě do Třeboně. Nechal rozšířit a moderně upravit treboňský zámek a Třeboň se stala rezidentním městem. Pod vedením Petra Voka odolávala Třeboň vpádu pasovských vojsk roku 1611.⁹⁴ Okolo 10. března zaútočilo pasovské vojsko neúspěšně na Třeboň. Protože se jim nedařilo dobýt město po vojenské stránce, rozhodli se obyvatelstvo zastrašit tím, že vyslali poplašnou správu o tom, že mají v úmyslu se pomstít prokopáním hráze Rožmberského rybníka a zatopením treboňského zázemí. Po této hrozbě se do situace zapojil i císař Matyáš, který se obával, že by voda z rožmberského rybníka mohla zatopit Prahu, a poslal do Třeboně vojenskou pomoc. Petr Vok však upozorňoval na to, že by bylo nejlepší pasovské vojsko vyplatit, aby nepůsobilo další škody. Nechal proto zpeněžit svůj stříbrný poklad a zaplatil vojsku za odchod z Čech. Dne 6. listopadu 1611 Petr Vok zemřel.

Po smrti Petra Voka zdědili rožmberský majetek Švamberkové a navázali na protihabsburskou orientaci Petra Voka.⁹⁵ Petr ze Švamberka se připojil k opozici nekatolických stavů a pod jeho vedením vstoupila Třeboň do českého stavovského povstání. Dne 13. dubna 1618 zachvátil město požár, který zničil většinu z necelé stovky treboňských domů. Opevnění města naštěstí poničeno nebylo. Od vypuknutí války byl jasný strategický význam města, které se nacházelo na spojnici mezi povstaleckou Prahou a císařskou Vídní. Na straně císaře stály České Budějovice, Třeboň se stala hlavní pevností povstalců. Petr ze Švamberka pozval do jižních Čech své vojsko. To mělo neblahý dopad na treboňské hospodářství, protože Třeboň byla nucena vojsko vydržovat. Přesto Třeboň patřila mezi nejvytrvalejší povstalecká města a císařské vojsko pod vedením Baltazara Marradase ji obléhalo do 21. září 1620. Obráncům Třeboně velel anglický podplukovník John Seton z Carchunothu, který sloužil králi Fridrichu Falckému. Dne 24. září 1620 však znenadání zemřel Petr ze Švamberka a Třeboň se na čas ocitla bez vrchnosti. Měsíc po bitvě na Bílé Hoře se Třeboně ujal sám Fridrich Falcký a přenesl na městskou radu správu přilehlého panství. Až 23. února 1622 byla uzavřena dohoda s hrabětem Marradasem o vydání města pod podmínkou, že Třeboňským budou zachovány životy, majetek, stará privilegia a náboženské vyznání. Třeboňská posádka byla rozpuštěna a většina vojáků dobrovolně vstoupila do císařského vojska Ferdinanda II.

⁹⁴ Jaroslav PÁNEK, *Poslední Rožmberkové. Velmoži české renesance*, Praha 1989, s. 334-336.

⁹⁵ TAMTÉŽ, s. 9-20.

3. EDICE KORESPONDENCE

3. 1. Obsahový rozbor a vyhodnocení písemnosti

Edice je tvořena až na jednu výjimku výhradně rukopisnou korespondencí, kterou si purkmistr a rada města Českých Budějovic vyměnili s purkmistrem a radou města Třeboně, s rychtářem města Třeboně či s treboňským duchodním písařem. Výjimkou je zápis o průběhu trestního řízení s formany, kteří porušili privilegia města České Budějovice, a proto jim bylo obstaveno osm vozů se solí.⁹⁶ Datové rozmezí je mezi lety 1538 až 1569. Četnost odeslaných dopisů se v jednotlivých letech liší. Korespondence je sice dochována obousměrně, ale těžištěm této práce jsou dopisy odeslané z Českých Budějovic do Třeboně, které jsou zaznamenány v českobudějovických městských kopiářích.

Jednotlivé zápisy v kopiářích následují za sebou v chronologickém pořadí podle data vytvoření konceptu, respektive odeslání listu. V záhlaví je vždy uvedena titulatura adresáta s nezbytnými zdvořilostními obraty, např. „*Mudrým a opatrným pánuom purkmistru, radě a rychtáři města Třeboně, pánuo[m] přáteluo[m] a souseduom našim milým. Službu svú vzkazuje[m], múdří a opatrní páni přátelé a susedé naši milí, zdraví dobrého rádi bycho[m] vám přáli...*“ Poté následuje vlastní text často zakončený prosbou, žádostí nebo vyjádřením naděje v brzké a kladné vyřízení „*...Té naděje jsuc, že sobě v to[m] proti nám než ztěžo[va]ti neráčíte, jakž bycho[m] i my též učiniti chtěli, kdyby kdy taková příhoda se zahodila...*“ Závěr listu je tvořen místem sepsání, datací a jménem odesílatele. Datace je použita podle dobových zvyklostí uvedením konkrétního dne v týdnu, který se vztahuje k stálému nebo pohyblivému církevnímu svátku. U většiny listů je datace česká, ale edice obsahuje i koncepty, kde se vyskytuje datace latinská. Letopočty jsou až na výjimky uvedeny výhradně pomocí římských číslic a tzv. malým počtem (tj. zkrácenou datací) „*...Dat[um] v Budějovicích Českých v středu den s[vatéh]o Víta dědice českého léta XLI°. Purk[mistr] a r[ada] m[ěsta] Bud[ějovic] Čes[kých].*“⁹⁷ Zhruba v první polovině Knihy listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550 jsou listy datovány ještě v záhlaví vlevo od titulatury dnem, měsícem a občas i rokem pomocí arabských číslic.⁹⁸ Tento údaj byl ale nejspíš podle

⁹⁶ Koncept č. 23.

⁹⁷ Koncept č. 9.

⁹⁸ V této edici byly takovým způsobem odatovány koncepty č. 1-14.

typu písma a odlišné barvy inkoustu doplněn až později. Všechny zde uvedené dopisy jsou psány česky a v kopiářích stojí vždy samostatně.

Obsahem dopisů purkmistra a rady města Českých Budějovic adresovaných do Třeboně jsou převážně spory o porušení budějovických privilegií, zejména o právo skladu a o právo mílové. Jak již bylo uvedeno, královské město České Budějovice získalo od krále Karla IV. roku 1351 právo skladu, takže všichni kupci jedoucí z Cáhlova (Freistadtu) dále do Čech byli povinni jet přes České Budějovice a vyložit tam své zboží.⁹⁹ Obyvatelé vrchnostenského města Třeboně, respektive jeho vrchnost páni z Rožmberka, získali už roku 1378 od Karla IV. privilegium, kterým jim povolil dovážet do Třeboně každý týden dva vozy se solí z Cáhlova.¹⁰⁰ Král Jiří z Poděbrad roku 1463 navíc toto privilegium rozšířil na tři vozy soli týdně pro vlastní potřeby.¹⁰¹ Právě dovoz soli působil mezi městy největší problémy. Třeboňští se nechtěli se třemi vozy soli smířit a nesčetněkrát se pokusili toto nařízení obejít. Budějovičtí proto vysílali na silnice a dokonce i přímo do Třeboně své pověřence, kteří se nazývali pojezdni. Jejich úkolem bylo kontrolovat dodržování budějovických privilegií. Pokud potkali cestou formany, kteří se vyhnuli budějovickému skladu a přesto, aniž by k tomu měli povolení, pokračovali dál do Třeboně, měli právo jejich vozy obstavit. Často však bylo na obstavení již pozdě, protože se formané i s nákladem do Třeboně již dostali a své zboží tam stihli prodat („...račte znáti, že j[es]t nám týž Drábek pověděl, že jí hned v pondělí všecku rozprodal...“).¹⁰² Mezi městy proto vznikla řada právních pří, které se táhly i po několik měsíců. Purkmistr Českých Budějovic vždy se vši zdvořilostí oslovil třeboňskou městskou radu, připomněl jim budějovická privilegia a dožadoval se co nejrychlejšího vyřízení. Mezi největší zaznamenané spory patří nepochybně ten o osm obstavených vozů se solí z roku 1540 a dále spor o jiných obstavených osm vozů se solí z roku 1541. Roku 1540 se znesvářeným stranám dlouho nedařilo určit datum vyřízení sporu, protože spoluradní z Českých Budějovic byli v té době zaneprázdněni cestou do Prahy. K rozepři z roku 1541 je dokonce v knize konceptů¹⁰³ zaznamenám zápis o průběhu sporu, ve kterém českobudějovický písař Jan Petřík vypsál všechna důležitá

⁹⁹ Jaroslav Kubák, *Českobudějovické solní spory v XVI. a XVII. století*, JSH 33, 1963, s. 7-31.

¹⁰⁰ Karel Kuča, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VII*, Praha 2008, s. 690.

¹⁰¹ Jaroslav Kubák, *Českobudějovické solní spory*, s. 11.

¹⁰² Koncept č. 22.

¹⁰³ *Conceptbuch de A. 1545*.

budějovická privilegia a informuje, že z nich nechal vytvořit vidimus, který dal proviněným formanům, aby se příště již nemohli vymlouvat, že neznají budějovická obdarování. V několika listech se navíc objevuje i prosba, aby Třeboňští vybavili své formany fedrovním listem a označili vozy řádnou cedulí tak, aby bylo na první pohled jasné, že se jedná o vozy vezoucí sůl z Cáhlova a nedocházelo ke zbytečným nedorozuměním („*Nebude-li jmíti znamení, že ta suol j[es]t v Cáhlově naložená, že se k ně[m]u ... vyslaní naši jako k jiným zachovají*“).¹⁰⁴ I přes tato nařízení a doporučení pokračovaly rozepře mezi městy dále. Kniha konceptů¹⁰⁵ obsahuje list, kterým budějovický purkmistr oznamuje purkmistru a radě města Třeboně, že mezi nimi a jejich pánem Vilémem z Rožmberka došlo k narovnání ohledně některých silnic. Upozorňuje je, že budou vysílat „rajtháře“¹⁰⁶ pro obhajování silnic a každý potah, který poruší budějovická práva, bude pokutován, v případě porušení práva skladu obstaven a obrácen zpět do Českých Budějovic („*...vám oznamujem, že podle starobylé[h]o zpuosobu a obdarování města naše[h]o rajtháři naši pro obhajování silnic vysílati se budou...*“).¹⁰⁷

Obsahem většiny dalších dopisů jsou převážně poddanské záležitosti, které nám ukazují každodenní život na českobudějovickém a třeboňském panství a nečastější poddanské spory. Purkmistr Českých Budějovic se v nich často přimlouvá za své měšťany u purkmistra a rady či u rychtáře města Třeboně („*...My k prosbě její za ní se přimlouvajíc, vás žádáme ...*“) a v závěru dopisu často poukazují na to, že pokud by se na ně někdy Třeboňští obrátili, jejich žádost by zajisté přátelsky vyřídili („*...My v té podobné příčině i jiný[m] dobrým přátelstvím rádi se ve toho odměníme a odplatíme...*“). Zajímavý je například spor z roku 1546 mezi Martinem Lapačkou a Hanzlem Štenbarem, který Lapačkovi vypřáhl na svobodné silnici koně a ujel na něm do Třeboně, aniž by na to měl nějaké právo.¹⁰⁸ Štenbar se hájil tím, že koně vypřáhl, protože mu Lapačka vjel s vozy do obilí a poničil mu tím úrodu. Navíc silnice byla tehdy suchá a průjezdná. Ve sporu však Štenbar nezmohl, protože ho řešil sám a nepovolal na pomoc rychtáře. Mezi dalšími dopisy se objevují také finanční záležitosti,

¹⁰⁴ Koncept č. 20.

¹⁰⁵ *Concepti od 1550 do 1556.*

¹⁰⁶ Pojezdni pro dohled nad dodržováním práva mílového a práva skladu.

¹⁰⁷ Koncept č. 34.

¹⁰⁸ Koncept č. 15.

zejména dluhy, které mezi sebou měli poddaní na jednotlivých panstvích. Poddaní, kteří nemohli nebo již nechtěli dluh splácet - často proto, že nebyl jejich, ale z dobré vůle se tehdy zaručili za někoho ze svých přátel nebo spolusousedů, kteří už zemřeli či také již nechtěli svůj dluh splatit – se obracejí na městskou radu a žádají, aby se za ně přimluvila u vrchnosti na druhém panství („...z víry a lásky za spolusúседа vaše[h]o slíbil, lítost nad ním jmajíc...“). Modelový je případ z roku 1550, kdy se Vincenc Kramplen zaručil splatit dluh za svého přítele Foltana Lešherndle a vykoupil ho tím z vězení v Jindřichově Hradci.¹⁰⁹ Foltan však již zemřel a Vincenc tedy zůstal na splácení dluhu sám. Chtěl dosáhnout toho, aby zbytek dluhu uhradil nebožtíkův švagr Štefan Lešherndl. To se mu se však nepodařilo, a tak se v dalším listě, který se týká tohoto sporu, dožaduje alespoň toho, aby nemusel peníze do Jindřichova Hradce vozit sám, protože je už starý. Nechce si však ani pronajímat profesionálního posla, protože nájem kvalitního posla je pro něho moc drahý a on by nerad na svém dluhu ještě více prodělal, a proto se za něho budějovický purkmistr v Třeboni přimluvil, aby mohl poslat peníze poslat po někom spolehlivém („...po někom jistém poslána byla, a zase na místě jeho, aby na ty peníze Foltanovy, kderěz se každé[h]o roku klásti jmají, záповěď učinila, k čemuž týž Vincenc povoluje a tímto listem plnú muoc dává.“).¹¹⁰

Mezi listy se často objevují také žádosti o rozřešení dědických sporů. Zajímavý je list týkající se dědického sporu mezi Vavřincem Škaredkou a Voršilou, sestrou nebožtíka Blažka Hamerníka z roku 1550. Není však zajímavý průběhem samotného sporu, ale tím, že Budějovičtí podrobně informují purkmistra a radu města Třeboně, jak by měl být takový spor veden („...a poně[va]dž právo vaše k naše[m]u zření jmá a paměti lidské pomíjejí, j[es]t vám potřebě tímto pořádek práva viděti...“).¹¹¹ Upozorňují na to, že výpovědi obou stran by měly být zaznamenány písemně slovo od slova a pak přečteny, aby se k nim obě strany mohly vyjádřit. Navíc pokud by se jedna ze stran odvolala k vrchnímu soudu, musí počítat s tím, že v potaz bude brána jen její původní výpověď. Zaznamenány jsou však i jiné dědické záležitosti, například žádost mistra Michala Mečíře, jemuž jeho tovaryš před svou smrtí odkázal jistou sumu peněz. Peníze však neměl u sebe, ale měl je schované u Hanzle Mečíře. Hanzl Mečíř však již také zemřel, a proto mistr Michal žádal o pomoc budějovické a třeboňské radní a prosil

¹⁰⁹ Koncept č. 24.

¹¹⁰ Koncept č. 26.

¹¹¹ Koncept č. 27.

je, aby o dané skutečnosti informovali poručníka Hanzle Mečíře („*My vás páni přátelé milí žádáme, že poručníkuo[v] od nebožtíka Hanzle Mečíře při právě vašem zřízeným poučíte...*“).¹¹²

Mezi dalšími listy se objevují záležitosti různého charakteru, většinou se však jedná o stížnosti, jako v dopise, ve kterém si Budějovičtí stěžují na třeboňského měšťana Kučeru Mydláře, který byl „načapán“ na budějovickém jarmarku, jak používá čtyři kusy závaží, které bylo o 13 lotů lehčí, než má být.¹¹³ Řešena je i stížnost od Tomáše Sladovníka z obecní sladovny, kterému utekl ze služby do Třeboně sládek Vaněk,¹¹⁴ nebo stížnost Markyty, manželky Ondřeje Ledenického, která zadala třeboňskému malíři zakázku na obraz a přestože již před delší dobou za obraz zaplatila, dosud se ho nedočkala.¹¹⁵

Celkem bylo z Českých Budějovic ve sledovaném období mezi lety 1538 až 1539 odesláno do Třeboně 32 listů. Tato edice však obsahuje také kopii jednoho z odeslaných listů,¹¹⁶ která byla zapsána do zlomku konceptáře a kopiáře z roku 1540. Ve stejném kopiáři se nachází i kopie třeboňské odpovědi na tento dopis.¹¹⁷ Dále je v edici zahrnut i zápis o průběhu soudní pře s formany, kteří porušili privilegia města České Budějovice a bylo jim obstaveno osm vozů.¹¹⁸ Čtvrtou výjimkou je koncept dopisu, který byl již připraven k odeslání do Třeboně.¹¹⁹ Těsně před tím, než jej Budějovičtí stačili odeslat, přivezl jim posel odpověď na předešlý dopis od pána z Rožmberka. Celá edice tedy obsahuje 36 zápisů z jednotlivých českobudějovických kopiářů.

¹¹² Koncept č. 29.

¹¹³ Koncept č. 36.

¹¹⁴ Koncept č. 16.

¹¹⁵ Koncept č. 35.

¹¹⁶ Koncept č. 21.

¹¹⁷ Koncept č. 22.

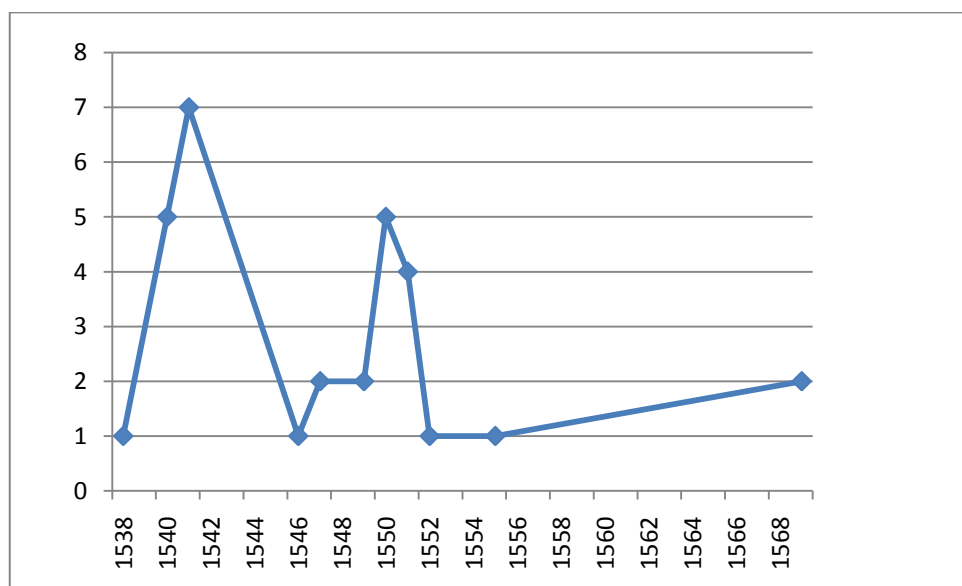
¹¹⁸ Koncept č. 23.

¹¹⁹ Koncept č. 14.

Tab. 1. Četnost listů odeslaných z Českých Budějovic do Třeboně v jednotlivých letech:

rok	počet
nedatováno	1
1538	1
1540	5
1541	7
1546	1
1547	2
1549	2
1550	5
1551	4
1552	1
1555	1
1569	2
celkem	32

Graf 1. Četnost listů odeslaných z Českých Budějovic do Třeboně v jednotlivých letech:

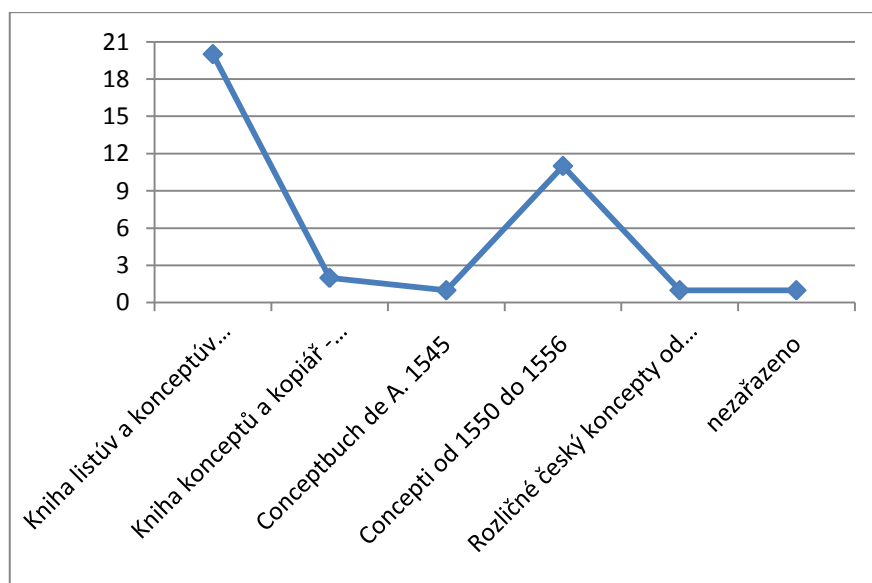
Tab. 2. Členění odeslaných listů z Českých Budějovic do Třeboně podle tématu:

téma	počet
silniční a solní spory	19
dědická řízení	5
žádosti o přímluvu a stížnosti	5
dluhy	3
celkem	32

Tab. 3. Četnost zápisů v jednotlivých kopiářích:

Typ úřední knihy	počet
Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550	20
Kniha konceptů a kopiář - zlomek 1540	2
Conceptbuch de A. 1545	1
Concepti od 1550 do 1556	11
Rozličné český koncepty od léta 1567 až do léta 1570	1
nezařazeno	1
celkem	36

Graf 2. Četnost zápisů v jednotlivých kopiářích:

3. 2. Ediční poznámka

Při zpracování edice byla použita současná pravidla transkripce českých novověkých textů.¹²⁰ Všechny editované písemnosti jsou uvedeny v jejich plném rozsahu a jsou seřazeny chronologicky, dle zápisů v jednotlivých knihách konceptů a kopiářů tak, aby bylo možné sledovat jejich přímou návaznost či zpětnou vazbu.

Listy byly přepsány podle obvyklých transkripčních zásad, tak, aby zůstala maximálně zachována archaičnost použitého jazyka. Zásahy do textu formou doplnění zkratk a zkrácených slov jsou označeny hranatými závorkami. Přeškrtnaná slova jsou přepsaná ve špičatých závorkách. Nečitelný text je označen třemi tečkami ... a na nejisté čtení poukazuje otazník umístěný v závorce (?). Vsuvky jsou označené v textových poznámkách. Psaní velkých písmen (s výjimkou zdvořilostního oslovení panovníka nebo šlechtice), interpunkce, kvantita samohlásek, předložek a grafémů *i*, *y* bylo upraveno podle moderního pravopisu. Dvojhláska *ie*, *ye* byla podle výslovnosti přepsána jako *í* nebo jako *ě*. Diftong *au* byl upraven na *ou*, dvojhláska *ou* byla zachována. Bylo odstraněno zdvojování souhlásek *dd*, *pp*, *ff*, aspirované *th* v českých slovech bylo odstraněno (*letha*). Spřežky byly přepsány podle výslovnosti, *ss* jako *š*, *rz* jako *ř*, *cz* jako *c* nebo *č*. Písmeno *y* bylo přepsáno jako *i*, *y* či *j* podle významu slov a v souladu se zásadami moderního pravopisu, zdvojené *ii* jako *í* a *w* jako *v*. Zachováno bylo psaní slov *ste*, *abyšte*, *kderý*, *jmáme* a dalších zvláštností, které odrážejí dobovou autenticitu jazyka. Pokud se v textu vyskytují jména osob, jsou též přepsána podle uvedených transkripčních zásad a jejich původní podoba je uvedena v textové poznámce pod čarou. Římské číslice byly ponechány jen u letopočtů, v ostatních případech byly užity číslice arabské. Datace dokumentů byla určena podle údajů z textu pomocí chronologických tabulek.¹²¹

Ukázky z knih jsou evidovány podle čísel folií, kterými byly listy opatřeny pro lepší orientační účely a fotodokumentaci na mikrofilm.

Ve věcných poznámkách pod čarou jsou vysvětlena jména osob, názvy lokalit a staročeské výrazy. Edice je doplněna i samostatným jmenným, místním a věcným rejstříkem s odkazy na čísla jednotlivých konceptů. V rejstřících nejsou uvedeny odkazy

¹²⁰ Ivan ŠTOVÍČEK, *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti*, Praha 2002.

¹²¹ Marie BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, Praha 2001.

na koncepty u názvů České Budějovice a Třeboň kvůli jejich výskytu ve všech listech edice.

3. 3. Edice

1.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic reagují na stížnost purkmistra a rady města Třeboně. Třeboňští si stěžují, že Budějovičtí pojezdni zastavili dva koně rychtáře z Kaplice, kteří do Třeboně vezli zboží, a to proti třeboňským privilegiím (pravděpodobně se jedná o právo na dovoz tří vozů soli do Třeboně týdně, které mají od krále Jiřího z Poděbrad). Budějovičtí se však hájí tím, že svá práva již překročili (nejspíš provezli již více vozů než na kolik mají právo), a proto je nechali obstavit. [duben 1538]

(Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 7b, Státní okresní archiv České Budějovice – dále jen SOkA Č. Budějovice, fond Archiv města České Budějovice – dále jen AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrý[m] a opatrný[m] pánuom purkmistru a <konše> radě města Třeboně,¹²² pánu[om] přáteluo[m] a souseduo[m] našim milý[m]. Službu svú vzkazujem, múdří a opatrní páni přátelé, susedé naši milí. Kdež nám psaní jste učinili, že by vyslaní naši proti obdaření¹²³ vaše[m]u dva koně vzeli, rychtáři z Kaplice¹²⁴ i páni přátelé a susedé naši milí, víte jak <a poku> a pokud obdarování vaše svědčí (ač které jmáte)¹²⁵ a kterak se přito[m] zacho[va]ti jmáte, neb od veliké noci¹²⁶ vozové vaši jedinou toliko jsú opovědní¹²⁷, my také podle sp[ra]vedlnosti předkuov <naši> a obdarova[n]í města našeho se chceme privilegií svých sp[ra]vedlivě obhajujíc.

¹²² Třeboň - okresní město v jižních Čechách, původní označení Witingau.

¹²³ Obdaření - dar, obdarování, privilegium, výsada.

¹²⁴ Kaplice – okresní město v jižních Čechách nad řekou Malší.

¹²⁵ (ač které jmáte) – vsunutý text.

¹²⁶ Neděle 21. dubna 1538.

¹²⁷ Neb od veliké noci vozové vaši jedinou toliko jsú opovědní – vsunutý text.

2.

Purkmistr a rada Českých Budějovic žádají, aby jim rychtář města Třeboně vysvětlil, proč se do Budějovic nedostavili formané s osmi vozy, které nechali Budějovičtí obstavit. [9. únor 1540]

(Kniha listův a konceptův posilajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 38a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudré[m]u a opatrné[m]u pa[n]u N. rychtáři města Třeboně, pří[te]li milé[m]u. Službu svú vzkazujem, pane rychtáři pří[te]li náš milý, zdraví dobré[h]o rádi přejem. Co se dotýče těch 8 vozuov skrze v Třeboni s solí obstavených, na kteréžto od nás i právo stavné¹²⁸ ste přijali, pak na jaký způsob jste je propustili, po[ku]dž oni se k nám nestaví a již dvě neděle minuly, <toho my nevíme> tomu nerozumíme, a protož o takovou věc nevíme k komu jiné[m]u na tento čas, než k vám jakožto úředníku hleděti. Za odpo[vě]ď po tomto poslu žádáme. Dat[um] v pondělí dne svatě pan[n]y Apolony léta XV^C XL°. Purkm[istr] a rad[a] města Bud[ějovic] Čes[kých]¹²⁹

3.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic žádají rychtáře města Třeboně, aby určil den, kdy proběhne soud s formany, kteří porušili privilegium města Českých Budějovic a vyhnuli se s osmi vozy se solí budějovickému skladu. Tyto vozy byly obstaveny a formané měli být propuštěni, aby se mohli se zbožím dostavit do Českých Budějovic. Formané však požádali, aby byli obviněni v Třeboni na stejném právě, na jakém byli předtím zadrženi. [16. únor 1540]

(Kniha listův a konceptův posilajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 39a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

¹²⁸ Stavné právo - právo obstavit formana s nákladem, pokud se vyhne zavedenému skladu nebo poruší právo mílové.

¹²⁹ České Budějovice - krajské město v jižních Čechách, původní název Budivojovice.

Mudrému a opatrné[m]u pa[n]u N. rychtáři města Třeboně, pří[te]li naše[m]u milé[m]u, službu svú vzkazujem, <Mudrý a opa> pane rychtáři pří[te]li náš milý. Psaní, které jste nám, co se obstávky těch osmi vozuov s solí, který sklad náš projely dotýče, učinili, pravíc, že by na ten zpuosob propuštěny byly, aby se p[ře]d páne[m] Jeho [milos]tí obvinili, to jsme Jeho [milos]ti pa[n]u oznámili, kdež nám zase odepsati ráčil, že jsi se při Jeho [milos]ti ti formané toho dožádali, aby tu kdež jsú stavení, na témž p[rá]vě i viněni byli, že oni odpovídati tu chtějí. I ačkoli my jsme je již podle výsad našich obvinili, že by nám s nimi nic o to potřebě stávati nebylo, po[ku]dž jsu zřetedlně proti obdarování naše[m]u učinili. Však proto i k tomu přistoupiti chceme, abyšte nám s týmiž formany se všemi den jmenovali, k kterému bycho[m] státi mohli a tu, pokudž nám za potřebné promluvíti bude se zdáti, to vás ani jich tajno nebude. Ty pak formané k tomu dni uložené[m]u, aby tak s těmi náklady se postavili, jakž obstaveni jsú neb nato jste od nás právo stavné přijali. Dat[um] v Budějovicích Českých v pondělí po s[va]tém Valentýnu léta XV^C XL°

4.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic si stěžují purkmistru, radě a rychtáři města Třeboně, že formané Lejkaf Lorenc a Fojtl projeli minulou sobotu přes město České Budějovice s třemi vozy se solí bez zastavení a svůj náklad složili v Třeboni. Tím porušili budějovická privilegia (právo skladu) a Budějovičtí proto žádají, aby vozy byly obstaveny a nebylo s nimi hýbáno až do dalšího rozmluvení. [1. březen 1540]

(Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 39b, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrým a opatrným pánuom purkmistru, radě a rychtáři města Třeboně, pánuo[m] přáteluo[m] a souseduom našim milým. Službu svú vzkazuje[m], múdří a opatrní páni přátelé a sousedé naši milí, zdraví dobrého rádi bycho[m] vám přáli. Správu jmáme,

kterak Lejkaf Lorenc¹³⁰ a Fojtl¹³¹ formané, v sobotu tuto již minulou, tři vozy soli k vám přivezší, tu ji u vás «složili», sklad města našeho projezdší, složili. I páni přátelé a sousedé naši milí, po[ku]dž oni od vás na to zjednaní nebyliž, aby vám k obci tu suol přivézti jměli, to se j[es]t stalo «proti» mimo obdarování vaše a na ublížení výsad našich, kteréžto věc nám nespravedlná j[es]t, protož toho žádáme, abyšte tu věc tak opatřiti ráčili, aby tou solí nikam hýbáno nebylo až do dalšího rozmluvení. Odpověď žádáme. Dat[um] v Budějovicích Českých v po[n]dělí před «s[vatý]m W» přenesením s[vatéh]o Václava léta XV^C XL°.

5.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic se domlouvají s purkmistrem a radou města Třeboně na dni, při kterém budou souzeni formané, kterým bylo obstaveno osm vozů po porušení budějovických výsad. Třeboňští navrhli pátek po svatém Ondřeji ráno v osm hodin (tj. 3. prosince 1540), někteří z budějovických spoluradních však v tento den pravděpodobně budou v Praze, a proto se domlouvají, že jim co nejdříve napíší, zda v tento den budou moci přijet nebo se s nimi domluví na jiném dni. [17. listopad 1540]

(Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 68a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrým a opatrným pánuo[m] purkmistru a radě města Třeboně, pánuo[m] přáteluom a souseduom našim milým. Službu svú vzkazujem, múdří a opatrní páni přátelé a sousedé naši milí. Psaní, které jste nám «o těch osm» z poručení pana Jeho [milos]ti, o těch osm vozuov při p[rá]vě města vaše[h]o obstavených, učiniti ráčili, pokládajíc s druhou stranou o to «den» před vámi ku právu ten pátek po s[va]tém Ondřeji¹³² ráno v hodin osm etc., tomu jsouc porozu[mě]li. I páni přátelé a sousedé naši milí, ač bycho[m] rádi,

¹³⁰ Leykaff Lorencz.

¹³¹ FFoytl.

¹³² Pátek 3. prosince 1540.

aby již ta věc na nějaké víře postavena byla, ale po[ku]dž k tomu času ⟨posli své pro⟩ někteří z spoluradních našich pro obecní potřeby do Prahy¹³³ odjeti jmají. Budem-li proto moci k tomu dni položenému před právem vašim státi, chceme vám to, co najspíš muož býti, psáním svým oznámiti i věcně, že sobě toho nic zvěčovati nebudete. Dat[um] v Budějicích Čes[kých] v středu po s[va]té[m] Otmaru léta X^C XL°.¹³⁴ Purk[mistr] a rad[a] města Bud[ějovic] Čes[kých]. Zdraví dobréh[o], kteréhož byste nám přáli, vám zase bez umenšení přejem.

6.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic žádají purkmistra a radu města Třeboně, aby určili jiný den pro soud s formany, kterým bylo obstaveno osm vozů se solí. Budějovičtí spoluradní budou totiž v dříve určeném termínu zaneprázdnění cestou do Prahy. Navrhují, aby se soud konal ještě do Vánoc a doufají, že jim Třeboňští vyjdou vstříc a nebudou změnu data ztěžovat. [26. listopad 1540]

(Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 69a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrým a opatrným pánuom purkmistru a radě města Třeboně, pánuo[m] přáteluom a souseduom našim milým. Službu svú vzkazujem, múdří a opatrní páni přátelé a sousedé naši milí, zdraví dobrého Vašim [mil]o[s]te[m] rádi přejem. Kdež jsme Vašim [mil]o[s]te[m] tyto odepsali, j[es]tliže bycho[m] pro obecní jiná zaneprázdnění k pátku po s[va]té[m] Ondřeji najprv příštímu¹³⁵ před p[rá]vem vašich milos[tí] o těch osm vozuov obstavených státi mohli¹³⁶, že bycho[m] chtěli to V[ašim milos]te[m] znáti dáti. I po[ku]dž tak znamenitá obecní zaneprázdnění jsú také, že i někteří z spoluradních našich pro potřeby své se rozjeli tak, že nám možné není k to[m]u dni již

¹³³ Praha - hlavní město českého království.

¹³⁴ Písařem špatně zaznamenaná datace, správně by mělo být XV^C XL°.

¹³⁵ Pátek 3. prosince 1540.

¹³⁶ Mohli – vsunutý text.

jmenované[m]u před V[ašimi milos]tmi státi. Než jak se poslové naši z Prahy vrátí, chceme V[ašim milos]tem oznámiti, abyšte jiný den jme[no]vati ráčili, zda by se ta věc ještě do svátkuov vánočních k súci přinéstí mohla a také ještě V[ašim milos]te[m] dobrým úmyslem oznámiti. Té naděje jsúc, že sobě v to[m] proti nám než ztěžo[va]ti neráčíte, jakž bycho[m] i my též učiniti chtěli, kdyby kdy taková příhoda se zahodila. Dat[um] v Budějicích Českých v pátek po s[vaté] panně Kateřině léta XV^C XL°. Purk[mistr] a rad[a] m[ěsta] Bud[ějovic] Čes[kých].

7.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic svým listem všem oznamují, že purkmistr a rada města Třeboně jmenovali den v pátek po Třech Králích (tj. 7. ledna 1541), kdy dojde k soudu s formany, kterým bylo obstaveno osm vozů se solí. Do Třeboně vyšlou radní Šimona Ješka, Mikuláše Hople a Jiříka Osta, radního písaře Jana a také starší obecní přísežní Víta Jirojanka, Caspara Matyáše, Mikuláše sladovníka a Jana Nurifala. Zároveň však žádají, aby vozy se solí byly na základě práv města České Budějovice obráceny a poslány do skladu města Českých Budějovic. [3. leden 1541]

(Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 71a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

My purkmistr a rada i všecka obec¹³⁷ města Budějovic Českých známo činíme tímto listem obecně přede všemi a zvláště tu kdež náleží. Jakož j[es]t nám od múdrych a opatrných pánuov purkmistra a rady města Třeboně den jmenován a položen ten pátek po s[vatý]ch Třech králích najprv příštích,¹³⁸ abycho[m] s formany o osm vozuov s solí obstavených před právem jich stáli, že by nás «strany» vyslyšíc, pokudž by jim náležitě bylo k každé straně podle p[rá]va se sp[ra]vedlivě chtěli za[cho]vati, že jsme k tomu dni

¹³⁷ I všecka obec – vsunutý text.

¹³⁸ Pátek 7. ledna 1541.

vyslali slovutné Šimona Ješka¹³⁹ mistra ... Mikuláše Hople¹⁴⁰, a Jiříka Osta¹⁴¹ z rady a Jana písaře radního¹⁴², Víta Jirojanka¹⁴³, Caspara Matyáše¹⁴⁴, Mikuláše sladovníka¹⁴⁵ a Jana Nurifala¹⁴⁶ z starších obecních přísězních¹⁴⁷, jim to mocně poručivše a tímto listem poroučíme, pokudž by těch osm vozuov tak s náklady, jakž obstavení jsú, tu při právě postavený byly, aby bez souduov podle znění privilegií našich ty vozové s náklady, jakž obstavený jsú, do města a skladu naše[h]o obráceny a připraveny byly a přito[m] to vše učinili, <žeby> nač se privilegia naše vztahují na zisk i na ztrátu. Dat[um] v Budějovi[ci]ch Čes[ký]ch v pondělí po Novém létu léta páně M V^C XLI°.

8.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic oznamují purkmistru a radě města Třeboně, že chtěli stát před treboňským právem kvůli formanům, kteří projeli budějovický sklad v určený den, v pátek po neděli Laetare (tj. 1. dubna 1541), ale protože je ve stejné době obecní sněm, nebudou se moci dostavit. Proto žádají, aby byl ustanoven náhradní termín až do druhého pátku po Velikonocích, konkrétně do pátku po svatém Jiří (tj. 29. dubna 1541). [21. březen 1541]

(Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 74b, SOka Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrým a opatrným pánuom purkmistru a radě města Třeboně, pánuom přáteluom a souseduom našim milým. Službu svú vzkazujem, múdří a opatrní páni přátelé a sousedé

¹³⁹ Ssimona Jesska.

¹⁴⁰ Mikulasse Hople.

¹⁴¹ Jirzika Osta.

¹⁴² Jana pisarze Radniho.

¹⁴³ Wita Jirojanka.

¹⁴⁴ Caspara Mathiasse.

¹⁴⁵ Mikulasse sladovníka.

¹⁴⁶ Jana Nurifala.

¹⁴⁷ Obecní přísězní - soudci.

naši milí, zdraví Vašim [milos]tem rádi přejem. Jakož jste nám den s těmi formany <slu>, kteří sklad města našeho pomínuvší projeli, před právem vašim ten pátek po neděli Laetare¹⁴⁸ k vajpovědi, slušně-li jsú od nás při právě vašem státi, jmenovati ráčili. I tak jsme se v to[m] zacho[va]ti chtěli, ale po[ku]dž Jeho k[rálovská milos]t těchto dní sněm obecní rozpisovati obsílati ráčí, V[ašim milos]te[m] oznamujem, že pro jeho K[rálovskou milos]t i z důležitých a znamenitých potřeb města našeho k tomu dni položené[m]u před právem vašim se postaviti nám možné není, ale zato přátelsky žádáme, že toho poodložiti, po[ku]dž poto[m] hned čas s[va]tý a kající se přibližuje ráčíte až do pátku druhého po Veliké Noci, totiž do pátku po s[va]té[m] Jiří najprv příští.¹⁴⁹ <I té jsme> A tu my se najíti dáti chceme, aby též i druhé straně oznámeno bylo. I té jsme k V[ašim milos]te[m] nepochybné naděje, že znajíc takovou znamenitú potřebu naši, nás v žádosti naší neoslyšte. Jakož bycho[m] i my, až by se kdy taková věc při nás zběhla, pro vás učiniti chtěli. Odpovědi žádáme. Dat[um] v Budějovicích Čes[kých] f[eria] II an[te] annun[tiatio] s[anc]te Virgi[ni]s post Oculi anno 1541¹⁵⁰. Purk[mistr] a rada m[ěsta] Bud[ějovic] Čes[kých].

9.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic si stěžují rychtáři města Třeboně, že jejich vyslaní přišli do Třeboně, aby zjistili, jak probíhá obstavení osmi vozů se solí, ale nebyl jim umožněn přístup. Budějovičtí vyslaní toto přijali a teď žádají, aby jim příští pátek (tj. 24. června 1541) dopoledne byl přístup do města umožněn. [15. červen 1541]

(Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 79a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

¹⁴⁸ Pátek 1. dubna 1541.

¹⁴⁹ Pátek 29. dubna 1541.

¹⁵⁰ F[eria] II an[te] annun[tiatio] s[anc]te Virgi[ni]s post Oculi anno 1541 - pondělí před Zvěstováním svaté panny Marie po 3. neděli postní léta 1541.

Mudré[m]u a opatrné[m]u pánu<om> purkmistru <a radě> města Třeboně, pánu<om> přáteli<om> a sousedu<om> naše[m]u milému. Službu svú vzkazujem, mudrý a opatrný pane příteli a sousede náš<i> milý, zdraví i jiného vše[h]o dobrého V[áš]i milos]ti rádi přejem. Jakož ode dne vajpovědi vaší <o tu obstavku> o těch 8¹⁵¹ vozuov s solí na právě města vaše[h]o obstavených podle práva ve dvou nedělech vyslaní naši s potazem se u vás stavěli, ale přístup jim dopřán nebyl. Neb pan purkmistr pověděl, že z příčiny slušné na ten den pánuov obsílati a přístupu příti nemůže, než na který koli jiný den toho bychom žádali, že nám odepřít nechce. <A protož> I to jsme na ten čas přijali, však ohradivše se bez újmy a pohoršení sp[ravedlnos]ti naší. A protož teď opět vedle práva ve dvou nedělech přístupu tento pátek najprv příští¹⁵² žádáme a na ten den do poledne osoby volené¹⁵³ k vám vyslati chceme, kteříto, pokudž jim o tu věc poučeno bude, Vašim [milos]te[m] oznámí. Dat[um] v Budějovicích Českých v středu den s[vatéh]o Víta dědice českého léta XLI°. Purk[mistr] a r[ada] m[ěsta] Bud[ějovic] Čes[kých].

10.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic oznamují purkmistru a radě města Třeboně, že k nim 1. července 1541 vyšlou osoby volené, kvůli obstaveným osmi vozům se solí. [30. červen 1541]

(Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 79b, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrým a opatrným pánuom purkmistru a radě města Třeboně, pánuo[m] přáteluom a souseduom našim milým. Službu svú vzkazujem, múdří a opatrní páni přátelé a sousedé naši milí, zdraví i jiného všeho dobrého, čehož byste nám přáli, vám též bez umenšení přejem. Psaní, které jste nám učiniti ráčili, na žádost pánuov našich vyslaných ten pátek

¹⁵¹ 8 – vsunutý text.

¹⁵² Pátek 24. června 1541.

¹⁵³ Osoby volené - vybrané osoby.

po Božím těle již minulém¹⁵⁴ po řádu práva vašeho a vyměřeně dotýkaje. I páni přátelé a sousedé naši milí, podle pořádku práva osoby volené k vám zítra Buohdá dopoledne¹⁵⁵ pro tu příčinu osmi vozuov s solí při právě města vašeho obstavených vyslati chceme a tu, pokudž za potřebné a jim poručeno bude před V[áší milos]tí v radě oznámiti, to uslyšeti ráčíte. Dat[um] v Budějo[vicí]ch Českých ve čtvrtek po svatých Petru a Pavlu apoštolech Božích léta XV^C XLI°. Purk[mistr] a rada města Budějo[vi]c Čes[kých].

11.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic oznamují purkmistru a radě města Třeboně, že dostali jejich psaní, ve kterém je informovali o svém odvolání k vrchnímu soudu do Českých Budějovic. Žádají Třeboňské, aby až se jejich spoluradní navrátí domů, přijeli do Budějovic a ukázali jim své výsady od krále či od pána z Rožmberka. Doklady, které jim Třeboňští poskytnou, potom vezmou na radnici Starého Města pražského. Informují je, že se budějovičtí vyslaní poté dostaví do Třeboně, konkrétně ve středu před svatou Máří Magdalenou (tj. 20. července 1541). [13. červenec 1541]

(Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 80a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrým a opatrným pánuo[m] purkmistru a radě města Třeboně, pánuo[m] přáteluo[m] a souseduom našim milým. Službu svú vzkazujem, múdří a opatrní páni přátelé a sousedé naši milí, zdraví i jiné[h]o všeho dobrého, čehož byšte nám přáli, V[ášim milos]te[m] též zase přejem. Psaní, které jste nám učiniti ráčili, co se duokladu¹⁵⁶ od práva vaše[h]o ku právu vrchn[ím]u¹⁵⁷ dotýče «tím zavírá», to připomínajíc, že by na to[m] postaveno bylo, kdyby jiní spolu radní vaši doma byli, že byšte nám odpověď dáti

¹⁵⁴ Pátek 17. června 1541.

¹⁵⁵ dopoledne – vsunutý text; zítra Buohdá dopoledne - 1. červenec 1541

¹⁵⁶ Duoklad - doklad, výtažek, prostředek k nákladu na něco.

¹⁵⁷ Vrchní právo – nejvyšší právní instance, nejvyšší soud rozhodující s konečnou platností.

chtěli, co by se vašich privilegií a obdarování dotýkalo. I páni přátelé a sousedé naši milí, vyslaní naši, kteří na ten čas byli domuov <příjezdš> se vrátivší, paměť svú oznámili, že by na to[m] postaveno bylo, kdyby jiní spoluradní vaši domuov se vrátili, že byste nám oznámili chtěli, na který den byste nám ta obdaro[vá]nní svá, jsú-li od jeho K[rálovské milos]ti oni od čili od Jeho [milos]ti pá[na] z Rožmberka¹⁵⁸ okázati chtěli, že by p[rá]va vaše[h]o ku p[rá]vu vrchn[ím]u do Buděj[ovi]c Českých¹⁵⁹ k nám a od nás ku pá[n]u J[eho] m[ilos]ti z Rožm[ber]ka¹⁶⁰ a radám J[eho] m[ilos]ti duoklad by se bráti jměl, to že by netoliké lidé a poddaní o J[eho] m[ilos]ti páně podstúpili, ale i lidé přespól...¹⁶¹ Ješto od starodávna tak, jakž se vyslaní naši k to[m]u vždy hlásili, duoklad od p[rá]va vaše[h]o a od nás se běře na rathaus¹⁶² do Starého Města Pražského¹⁶³, pak jakžkoli na tento čas¹⁶⁴ osoby volené k vykonání toho duokladu a odvolání ku právu vyšší[m]u k v[áš]i milos]ti v témž dni pošleme, aby tu středu před svatú Máří Magdalenu¹⁶⁵ dopoledne před vámi¹⁶⁶ a před právem vašim najíti se dali, což jim poručeno bude V[áš]i milos]ti oznámili. Toho podle práva žádáme. Dat[um] v Buděj[ovi]c[ích] Českých v středu den s[vaté] pan[n]y Markéty léta XV^C XLI°. Purk[mistr] a r[ada] m[ěsta] Bud[ějovi]c Č[eských].

12.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic oznamují purkmistru a radě města Třeboně, že jim bylo příliš pozdě oznámeno datum rozsudku s formany, kterým bylo obstaveno osm vozů se solí. Žádají proto, aby byl zvolen jiný den, kdy

¹⁵⁸ Jsú-li od jeho K[rálovské milos]ti oni od čili od Jeho [milos]ti pá[na] z Rožmberka – vsunutý text.

¹⁵⁹ Českých – vsunutý text.

¹⁶⁰ Konkrétně Petr V. z Rožmberka (1539-1545).

¹⁶¹ To že by netoliké lidé a poddaní j[eho] m[ilos]ti pane podstoupili ale i lidé přeš – vsunutý text.

¹⁶² Rathaus - radnice.

¹⁶³ Staré Město Pražské – dříve samostatné město, dnes pražská čtvrť.

¹⁶⁴ Na tento čas – vsunutý text.

¹⁶⁵ Středa 20. července 1541.

¹⁶⁶ Před vámi – vsunutý text.

vyšlou do Třeboně své zástupce a aby tento den byl Budějovickým, co nejdříve oznámen. [1. srpen 1541]

(Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 81a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrým a opatrným pánuom purkmistru a radě města «Buděj» Třeboně, pá[nuom] přá[teluom] a sou[seduom] etc. Službu svú vzkazujem, múdří a opatrní páni přátelé a sousedé naši milí, zdraví i jiného všeho dobrého V[ašim milos]te[m] rádi přejem. Kdež jste nám odepsati ráčili, že by vyslaní naši tu středu p[ře]d s[va]tou Máří Magdalenou¹⁶⁷ již minulou před vámi a při právě vašem o vykonání duokladu pro těch 8 vozuov s solí v městě vašem obstavených státi nemohli z příčiny, že tak brzy druhé straně se znáti dáti nemůže, než že byste bez prodlévání «?» den zvolíc, straná[m] časně oznámiti ráčili. I po[ku]dž se porozumívá, že ta věc se k prodlení chýlí, za to podle práva žádáme, že tím prodlévati neráčíte, ale v brzce nám i formanuom těm den k stání před právem vašim oznámiti ráčíte, však tak, aby nám to časně oznámeno bylo. Po[ku]dž z příčiny toho nešťastného ohně hradu pražského¹⁶⁸ rozličné příčiny připadají a je[st]liže by nám možné «bylo» ke dni od vás položené[m]u před právem vašim k vykonání toho odvolání státi bylo, to bychom hned zase oznámiti chtěli. Dat[um] v Budějo[vic]ích Čes[kých] v podělí p[ře]d s[va]tým Ozvaldem léta XV^C XLI°. Purk[mistr] a rada m[ěsta] Bud[jovic] Čes[kých].

13.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic potvrzují purkmistru a radě města Třeboně, že souhlasí se zvoleným dnem odvolání s formany, kterým bylo

¹⁶⁷ Středa 20. července 1541.

¹⁶⁸ Požár Malé Strany a Hradčan roku 1541.

obstaveno osm vozů se solí, v pátek po svatém Matouši (tj. 23. září 1541). [30. srpen 1541]

(Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 82a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrým a opatrným pánuom purkmistru a radě města Třeboně, pánuom přáteluom a souseduom našim milým. Službu svú vzkazujem, múdří a opatrní páni přátelé a sousedé naši milí, zdraví i jiného všeho dobrého V[ášim milos]te[m] rádi přejem. Psaní, které jste nám učinili, pokládajíc den s <těmi> formany o těch 8 vozuov při p[rá]vu vašem obstavených k vykonání odvolání ke <p[rá]vu vaše[m]u> stolici vyšší od p[rá]va vašeho ten pátek po s[va]té[m] Mathúši najprv příštím¹⁶⁹ a že by i druhé stání též <js> se oznamovalo, tomu jsme porozuměli i na to[m] jsme ten den již jmenovaný, abycho[m] po osoby volené z prostředka svého ku právu vaše[m]u dopoledne vyslali, a tu, pokudž zapotřebné by jim poručeno bylo, oznámili. Až by pán Buoh všemohúcí, v jehož moci všikni jsme, to zřetedlně zmíniti ráčil. Dat[um] v Budějovicích Českých v úterý p[ře]d s[va]tý[m] Jiljím léta páne XV^C XLI°. Purk[mistr] a r[ada] m[ěsta] Bud[ějovi]c Č[eských].

14.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic si stěžují purkmistru a radě města Třeboně, že jejich rychtář Vít Pekař na jejich žádost obstavil osm vozů se solí, které projely České Budějovice, aniž by se tam zastavily a nabídly k prodeji své zboží. Tyto vozy měl rychtář na základě stavného práva a budějovických výsad obrátit a poslat do Českých Budějovic, to ale neudělal. Od Petra z Rožmberka se navíc Budějovičtí dozvěděli, že tyto vozy jsou v Třeboni stále drženy. Žádají proto, aby rychtáři města Třeboně bylo poručeno vozy propustit a poslat je do Českých Budějovic. Než bylo toto psaní odesláno, přišla do Budějovic odpověď na předešlé

¹⁶⁹ Pátek 23. září 1541.

**psaní od Petra z Rožmberka, a tak Budějovičtí tento list do Třeboně již neposlali.
[31. prosinec 1544]**

*(Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 145a-b, SOkA
Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)*

Mudrým a opatrným pánům purkmistru a radě města Třeboně, pánům přátelům a sousedům našim milým. Službu svou vzkazuji, moudří a opatrní páni a přátelé naši a sousedé naši milí. <Zdraví i> Jakož předešlé na právě města¹⁷⁰ vašeho skrze Víta Pekaře¹⁷¹, toho času rychtáře, osm vozův s solí pro projetí skladu města naše[h]o jsme obstavili, vždy toho očekávajíc, poně[va]dž týž rychtář vyslaných našich právo stavné přijal, že se v to[m] spravedlivě zachová a k nám do skladu tak, jakž privilegia naše zní, je <po> obrátí a stavěti se jim rozkáže. Čehož až posavad se nestalo, i poněvadž od Jeho [milos]ti pa[na] Petra z Rožm[ber]ka pána vaše[h]o jistou správu jmáme, že týž formané z to[h]o stavuňku¹⁷² puštění nejsou, než že je ještě na rukojmích jmáte, vás zato přátelsky žádáme, že rychtáři vaše[m]u poručíte, aby on ty vozy s náklady, jakž obstavený jsou, k nám do skladu obrátí[ti] a postaviti se rozkázal. A je[st]liže týž formané se v to[m], co proti nám na těžkosti klásti budou a nás podle práva v to[m] hledati, že my jim tu, kdež náleží odpovídati chceme. Pak-li by se to nestalo, již bychom, ač neradi, k vám pro nedopomožení práva o to hleděti musili. Ale té jsme naděje, že k to[m]u přijíti nedopustíte.

Nežli toto psaní Třeboňský[m] odesláno, přišla odpo[vě]ď od pa[na] z Rožm[ber]ka na předešlé psaní. I nevidělo se panu[m], aby se toto do Třeboně poslati jmělo. Tudy, aby pá[n]u příčiny k nějaké promyslnosti(?) nedali, poněvadž se vidí, že bez to[h]o býti může.

¹⁷⁰ Města – vsunutý text.

¹⁷¹ Wita Pekarze.

¹⁷² Stavůnk - obřávka.

15.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic řeší spor mezi Hanzlem Štenbarem a Martinem Lapačkou. Hanzl Štenbar vypřáhl na svobodné silnici Martinu Lapačkovi koně a ujel na něm do Třeboně, ale neměl na to žádné právo od rychtáře. Hanzl Štenbar na svou obhajobu pravil, že koně vypřáhl formanům, kteří mu s vozy vjeli do obilí a zde způsobili škody, přestože cesta byla suchá a formané se tedy nemuseli do pole vyhýbat. Hanzl Štenbar však při řešení sám bez toho, že by Martina Lapačku obvinil před rychtářem. Proto nemůže být Lapačka zadržován. [14. červen 1546]

(Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 210a-b, SOKA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrým a opatrným pánuom purkmistru a radě města Třeboně, pánuo[m] přáteluo[m] a souseduom našim milým. Službu svú vzkazuje[m], múdří a opatrní páni přátelé a sousedé naši milí, zdraví i jiného vše[h]o dobrého vám rádi přejem. Odpo[vě]d', kterou nám dávati ráčíte o Hanzle Štenbara¹⁷³, kterýž j[es]t nenáležitě na svobodné silnici Martinovi Lapačkovi ¹⁷⁴spolu«súsedu» radní[m]u a súsedu naše[m]u kuoň švartelný vypřáhl a na něm do Třeboně ujel, že j[es]t on Hanzl Štenbar od vás žádné[h]o poručení neměl, aniž jste vy o tom co věděli. I též jsme psaní učinili pá[n]u Matesovi staré[m]u rychtáři a Václavovi písari, kteříž odpo[vě]d' dávají, že ten jistý Hanzl Štenbar praví, že téhož koně vypřáhl formanuo[m], postihší je na škodě své, když jsú mu do jeho vobilí v žito a v pšenici vjeli a škodu mu na něm učinili, a to[m]u čeledín souseda naše[h]o, kterýž na koni seděl odp... a a rozum j[es]t¹⁷⁵ i poněvadž toho času před týmž dnem, jakž znáti ráčíte, cesty jsú byly dobré a suché, že nebylo potřebě formanuo[m] se do již tak vyrostlého ¹⁷⁶obilí vyhýbati a přes záhony s vozy těžkými jezdit. Aby pak i do obilí vjeli, ráčíte znáti, jaké j[es]t právo o škodu obilí <že jí znát j[es]t jma škodu lidmi

¹⁷³ Hanzle Sstenbara.

¹⁷⁴ Martinovi Lapaczkwí.

¹⁷⁵ Ato ... čeledín souseda naše[h]o, kterýž na koni seděl odp... a a rozum j[es]t – vsunutý text.

¹⁷⁶ Již tak vyrostlého – vsunutý text.

hodnověrnými obvěsti a poto[m] skrze koho se škoda stala toho obviniti), čehož tento Štenbar pomínuv <neučiniv> sám se j[es]t rychtářem v své při učinil, nemaje k to[m]u žádné[h]o práva ani sp[ra]vedlnosti, aniž j[es]t spolusúседа našeho z toho neobvinil pořádně před jeho rychtáře[m],¹⁷⁷ protož týž Martin Lapačka nás j[es]t pro téhož Hanzle Štenbara, poněvadž se k vzatku zná, škody nepokazav i za propuštění práva stavního žádal, kteréhož ač neradi, ale však v tak neslušné věci slušně jsme mu toho odepřít nemohli, pokudž taková věc skrze vás nepředejde, aby nevinný pro vinného hyndrován¹⁷⁸ nebyl <býti jměl>. Dat[um] v Budějovi[cí]ch v pon[dě]lí svátkuov letničných léta XLVI°.

16.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic řeší stížnost Tomáše Sladovníka z obecní sladovny. Stěžuje si na to, že u něho v Mračově má sloužit sládek Vaněk. Tento Vaněk má u něj dle smlouvy sloužit až do dne svatého Jakuba (tj. 27. listopadu 1547), ale přesto od něho předčasně odešel sloužit do Třeboně. Sladovník Tomáš žádá, aby byla zjednána náprava. [3. únor 1547]

(Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 236b, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrém[m]u a opatrné[m]u panu rychtáři v Třeboni, pří[te]li naše[m]u milé[m]u. Službu svú vzkazujem, mudrý a opatrný pane rychtáři pří[te]li náš milý. Tomáš Sladovník¹⁷⁹ v obecní sladovně¹⁸⁰ vznesl na nás, kterak Vaněk sládek¹⁸¹, který nyní tu v Mračově¹⁸² jest, u něho se zjednav do s[vatéh]o Jakuba najprv příštího¹⁸³, času

¹⁷⁷ Před jeho rychtáře[m] – vsunutý text.

¹⁷⁸ Hyndrovati - překážeti, obtěžovati, činit překážky, z německého hindern.

¹⁷⁹ Thomass Sladownik.

¹⁸⁰ Sladovna - výrobní piva.

¹⁸¹ Vaniek Sladek.

¹⁸² Mracov; Mračov - ves 4.5 km jihozápadně od Blatné.

¹⁸³ Dne 27. listopadu 1547.

nevyčekav odšel a tu v Třeboni j[es]t, ješto podle smlúvy a přeučení své[h]o jměl by do toho času vyslúžiti. Protož my vás žádáme, že nám obeslíc před sebe téhož Vanka, je[m]u takovú věc předložíte, pokudž se j[es]t zjednal, aby to[m]u dosti uznal a do služby pak-li by na vaše napomenutí toho neučinil, tehdy Tomáš se ohrazuje, že témuž Vankovi toho tak prominut nemíní, čehož bycho[m] my mu nepřáli, aby skrze to nějaký zmatek v řemesle mu se státi jměl. Dat[um] v Budějo[vicí]ch ve čtvrtek po Hromicích léta XLVII°. Purk[mistr] a rad[a] m[ěs]ta Bud[dějovic] Čes[kých].

17.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic si stěžují rychtáři města Třeboně, že budějovičtí vyslaní pro kontrolu silnic zjistili, že byla porušena budějovická privilegia. Našli dva formanské vozy s nákladem soli a žádali po třeboňských, aby je obstavili a poslali s nákladem do Budějovic. Třeboňští takto učinili až po připomenutí budějovických privilegií, proto Budějovičtí žádají vysvětlení. [28. prosinec 1547]

(Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 310a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrém[m]u a opatrné[m]u panu N. rychtáři v Třeboni, pří[te]li naše[m]u milému. Mudrý a opatrný pane rychtáři, pří[te]li náš milý, včerejšího dne vyslaní naši pro obhajování silnic¹⁸⁴ navrativší se domuov, oznámili, kterak v Třeboni nadešli dva vozy formanské s nákladem soli a na vás podle práva žádali, abyšte je tu obstavili a vy, že jste toho zameškali, než je předse z brány pustili, čehož bycho[m] se mimo přípo[vě]ď Jejich [milos]tí pánuov poručníkuov do vás nenadáli. I ani-li ste to od sebe učinili, aby vozy propustili, čili z poručení jiné[h]o, to abyšte nám po tomto poslu světle a zřetelně oznámili, abychom se jim zpravili věděli. Dán v středu den nevi[nný]ch mláďatech léta XLVII°. Purk[mistr] a rad[a] m[ěs]ta Bud[ějovic].

¹⁸⁴ Vyslaní naši pro obhajování silnic - pojezdni, kontrolovali dodržování práva skladu a práva mílového.

18.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic si stěžují purkmistru a radě města Třeboně, že formané, kteří by měli každý týden dovážet do Třeboně sůl z Cáhlova, nedodrží Budějovická nařízení. Chtějí, aby formanům vysvětlili, jak se mají zachovat. Především jim doporučují označit, že se jedná o povolené vozy jedoucí z Cáhlova. [1549]

(Kniha listův a konceptův posilajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 392a-b, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrý[m] a opatrný[m] pánuo[m] purkmistru a radě m[ěs]ta Třeboně. Službu svú vzkazujem etc. Jakož časuov předešlých nejedno přátelské i sousedské napomenutí V[aším milos]te[m] j[es]t učiněno z strany formanuo[u], kteří by z Cáhlova¹⁸⁵ k obci vaší suol voziti každý týden jměli, aby se u vás odpovídali, ale však malé platnosti bylo. Než ted' nedávno vyslaný[m] naši[m], když na jedno[h]o formana na cestě trefili, ukázán j[es]t list fedrovní¹⁸⁶ pod pečetí m[ěs]ta vaše[h]o. Ješto o to[m] dobrou vědomost jměli, jak se to dítí jmá a předkové vaší v to[m] jak jsú se k nám chovali, protož ještě dle dobrého sousedství přátelsky vystříháme, pokudž se sami škody uvarovati chcete, aby týmž formanuo[m] se od vás poučilo, jak se v to[m] chovati jmají, neb na cestu vyslaným našim se poroučí na řádné cedule se neobraceti, kdež by jim na «silnici» cestách se ukazovaly. Dat[um] v Buděj[jovicí]ch v pátek před s[va]tý[m] Aznallem(?) léta XLIX°. Purk[mistr] etc.

19.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic žádají rychtáře města Třeboně, aby uvalil stavné právo na formany, kteří do Třeboně přijeli nepovolenými cestami

¹⁸⁵ Czahlova; Cáhlov - Freistadt.

¹⁸⁶ Fedrovní list - vysvědčení, které se dle českého zemského zřízení vydávalo čeládce a nádeníkům na důkaz, že s povolením pána, kterému sloužili, odešli ze služby.

se dvěma vozy se solí a poslal je do skladu města Českých Budějovic. Tito formané totiž porušili budějovická práva. [22. červen 1549]

(Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 397a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudré[m]u a opatrné[m]u pa[n]u N. rychtáři města Třeboně, pří[te]li naše[m]u milé[m]u. Službu svú vz[kazu]je[m], mudrý a opatrný pane rychtáři pří[te]li náš milý. Vyslaní naši, kteří silnice projíždějí, oznamují nám, že dnes dva vozové s nákladem soli cestami neobyčejnými proti výsadám našim k vám do Třeboně přijeli. Tu pak, jak jste se k nim i osobě vaší týž formané chovali, o to[m] dobrou vědomost jmáte. I pokudž jste se toho proti milostivým obdarování města naše[h]o dopustili podle přípovědi, týž vyslaní naši na ty dva vozy stavní p[rá]vo vám kladou. A žádáme, že týž formany k nám s těmito vyslanými našimi do skladu «k nám» s koňmi a náklady jich pošlete, ač se chcete pokuty 20 hřiven stříbra do komory krále [milos]ti uvarovati, čehož bycho[m] vám nepřáli. Dat[um] v Budějovicích v sobotu p[ře]d památkou s[atéh]o Jana Křtitele božího léta XLIX°.

20.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic se vyjadřují k listu, v němž je purkmistr a rada města Třeboně žádají, aby Pozšara z Benešova, který k nim má přivést na třech vozech sůl, nechali bez problémů do Třeboně projet. Budějovičtí je žádají, aby tedy Pozšar z Benešova svůj náklad označil tak, aby bylo zřejmé, že se jedná o sůl dovezenou z Cáhlova, jinak se k němu zachovají podle svých výsad, jako ke každému jinému formanu. [11. únor 1550]

(Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550, folio 431a-b, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrým a opatrným pánuom purkmistru a radě města <čes> Třeboně, pánuo[m] přá[te]luo[m] a souseduo[m] naši[m] milý[m]. Službu svú vz[kazu]je[m], múdří a opatrní páni přátelé a sousedé naši milí, v to[m] zdraví i jiné[h]o všeho dobréh[h]o rádi přejem. Jest nám dnes list fedrovní pod pečetí města vaše[h]o podán. Oznamujíc, kderak by Pozšar z Beneš[ova]¹⁸⁷ poddaný jich [milos]tí pá[nuo]v z Rožm[ber]ka vám k obci na třech vozích soli podle obdaro[vá]nní města vaše[h]o <přiv> tento tajden přivéstí jměl, žádajíc toho, aby mu překáženo nebylo. I j[es]t nám to s podivením, že svá obdarování tak často připomínáte, ale chováte-li se k nám podle nich čili nic, skutek ukazuje, neb takové opovídání vaše tomu i jiné[m]u formanu, trefili na něj vyslaní naši, malé platnosti bude, pokudž oni [milos]tí od nás oznámení nemají, opověděl-li j[es]t se ten forman čili ... a také by se pak i časně opověděl. Nebude-li jmíti znamení, že ta suol j[es]t v Cáhlově naložená, že se k ně[m]u ... vyslaní naši jako k jiným zachovají, protož pro zachování dobréh[h]o susedství rádi bychom, abyšte se k nám podle obdarování vašich zachovali. Dat[um] v Budějo[vi]cích v úterý po s[vaté] pan[n]ě Školastice léta padesátého. Purk[mistr] a rad[a] etc.

21.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic si stěžují purkmistru a radě města Třeboně, že formané Lejkaf Lorenc a Fajtl projeli minulou sobotu přes České Budějovice s třemi vozy soli, aniž by jí tam nabídli k prodeji. Sůl složili až v Třeboni. Tím byla porušena práva města České Budějovice a Budějovičtí žádají, aby v Třeboni byla sůl zastavena, dokud se spor nevyřeší. [1. březen 1540]

(Kniha konceptů a kopiář - zlomek 1540, folio 1a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, Stará spisovna – nezpracovaná část)

Mudrým a opatrným pánuom purkmistru, radě a rychtáři města Třeboně, pánuo[m] přáteluom a suseduom našim milým. Službu svú vzkazujem múdří a opatrní páni přátelé a sousedé naši milí. Zdraví dobrého vám rádi přejem. Správu jmáme, kterak

¹⁸⁷ Pozssar z beness[ova].

Lejkaf Lorenc¹⁸⁸ a Fajtl¹⁸⁹ formané v sobotu tuto již minulou tři vozy soli k vám přivezší, tu ji u vás, sklad města našeho projevší, složili. I páni přátelé a sousedé naši milí, poně[va]dž oni od vás na to zjednaní nebyli, aby vám k obci tu suol přivéstí jměli, to se j[es]t stalo mimo obdarování vaše a na ublížení výsad našich, kterážto věc nám nesnesitelná j[es]t, p[ro]tož toho žádáme, abyšte tu věc tak opatřiti ráčili, aby tou solí nikam hýbáno nebylo až do dalšího rozmluvení. Odpovědi žádáme. Dat[um] v Budějovicích Českých v pondělí před přenesením svatě[h]o Václava. Léta páně XV^C XL°. Purkmistr a rada města Budějovic Českých

22.

Purkmistr a rada města Třeboně se vyjadřují k dopisu od purkmistra a rady města Českých Budějovic, který se týkal tří formanských vozů Lejkafa Lorence a Fajtla. Oznamují jim, že k sobě pozvali Jana Drábka, který sůl převzal a vypověděl, že kvůli nedostatku soli tuto sůl od formanů koupil a ihned ji rozprodal. [2. březen 1540]

(Kniha konceptů a kopiář - zlomek 1540), folio 1b, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, Stará spisovna – nezpracovaná část)

Mudrým a opatrným pánuom purkmistru a radě města Buděj[ovi]c Čes[ký]ch, pánuo[m] přáteluo[m] a souseduom našim milým. Službu svú vzkazujem, múdří a opatrní páni přátelé a sousedé naši milí. Zdraví dobrě[h]o V[ašim mil]oste[m] rádi přejem. Kdež nám psáti ráčíte, kterak byšte správu jměli, že by Lejkaf Lorenc¹⁹⁰ a Fajtl¹⁹¹ formané v sobotu tuto minulou tři vozy soli přivezli a tu ji u nás i složili, projevše sklad města vašeho. Přito[m] toho dotýkajíc, že by se to stalo mimo pořad obdarová[n]í města našeho etc. Páni přátelé a sousedé naši milí, na psaní V[ašich milos]tí nemajíc o tom

¹⁸⁸ Laykaff Lorencz.

¹⁸⁹ Faytl.

¹⁹⁰ Laykaff Lorencz.

¹⁹¹ Faytl.

prve žádné vědomosti, obeslali jsme k sobě Jana Drábka spolusúseda našeho, kterémuž na tento čas j[es]t suol poručena. Takové V[áší milos]ti psaní jsme je[m]u oznámili i předložili. Pověděl j[es]t tak, že on již s dotčenými formany žádné námluvy o suol neměl, tak jim ji přivéstí nakázal. Než poněvadž jsu jí přivezli do města naše[h]o, jmaje v soli nedostatek, že jí od nich kúpil. Taková věc, po[ku]dž se j[es]t tak zběhla, nám se zdá, že tu nic není na ublížení výsad našich. Dále, kdež psáti ráčíte, že toho žádáte, abychme tu věc tak opatřili, aby tou solí nikam hýbáno nebylo až do dalšího rozmluvení, račte znáti, že j[es]t nám týž Drábek pověděl, že jí hned v pondělí všecku rozprodal. Tím se račte zpraviti. Dán v Třeboni v úterý před přenesením s[vatéh]o Václava. Léta XV^C XL°. Purkmistr a rada města Třeboně

23.

Zápis o průběhu sporu s formany, kterým bylo obstaveno osm vozů se solí, protože porušili výsady města České Budějovice a nezastavili se s nákladem v Budějovickém skladu. Formané byli obviněni v pátek po svaté Žofii léta 1541 (tj. 20. května 1541). Formané tvrdili, že o privilegiích města České Budějovice nevěděli. Budějovičtí formanům předložili vidimus privilegií od císaře Karla IV. i krále Václava IV. a nechali jej formanům, aby se o budějovických privilegiích poučili. Rozsudek byl učiněn v pátek před křížovou nedělí roku 1541 (tj. 20. květen 1541), přičemž obstavení vozů bylo vyzdviženo jako spravedlivé. [20. květen 1541]

(Conceptbuch de A. 1545, folio 7a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Léta páně XV^C XLI v pátek po s[vaté] Žofii¹⁹² v Třeboni před právem byli obviněni formané, jichž osm vozuov s solí pro projetí mejta¹⁹³ a skladu Budějovské[h]o neobyčejnými cestami j[es]t na témž právě obstaveno. A tu jsme žádali za dopomožení práva. A po[ku]dž rychtář stavné právo od nás na těch 8 vozuov přijal, aby také i ty

¹⁹² Pátek 20. května 1541.

¹⁹³ Mejta - mýto.

formany k tomu přidržel, aby k nám do skladu s týmiž neb takovými náklady obráceni byli, a tu je[s]tli že by nás kdo z čeho viniti chtěl, že mu právi býti chceme. Od formanuov bylo mluveno, že jsú se oni s statky svými opovážili a tudy mejto a sklad projeli a již na jiném právě, že by o to hyndrováni býti neměli. Od Budějovských j[es]t mluveno, po[ku]dž toho nepří, aby neobyčejnými cesta[m]i na ublížení obdarování města naše[h]o neprojeli, že my i to pokázati chceme, že nejen na právě třeboňském, ale i kdežkoli jinde takové formany bychom postihli, že je obstavíte a do města naše[h]o obrátiti muože[te]. A na to jsme hned položili vidimus¹⁹⁴ obdarování císaře Karla¹⁹⁵ a krále Václava¹⁹⁶ slavné paměti, kdež v majestátu krále Václava to slovo (...) stojí. A pro širší vyrozumění položili jsme rozsudek soudu zemské[h]o a vajpověď krále Vladislava¹⁹⁷ se pány a vladyka[m]i jejich [milos]tí. Též i vajpověď z registr soudu komorního učiněná léta 1535 v pátek den Navštívení Pan[n]y Marie¹⁹⁸ mezi páne[m] Jošte[m] z Rožm[ber]ka¹⁹⁹ a Budějovskými a jiné naše sp[ra]vedlnosti, při kterýchžto jsme žádali zachování býti. Od formanuov tomu vidimus i všemu pokazo[vá]ní místo dané j[es]t, aniž za výmluvu neměli, a též, že jsú formané o takových milostech a obdarování nevěděli. Nato jsme žádali spravedlivého opatření, nechavše jim vidimus a jiných našich sp[ravedlnos]tí, kteréž za několik neděl pořád při sobě jměli. Poto[m] léta téhož XLI° v pátek před Křížovou nedělí²⁰⁰ ortel učinili, poněvadž Budějovští na svá obdarování a majestáty se táhli, a těch před námi nepoložili, než vidimus jejich a nám majestátuov královských přesazovati nenáleží, z té příčiny tu obstavku vyzdvihujem.

24.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic žádají purkmistra a radu města Třeboně, aby dohlédli na to, aby Štefan Lešherndl splatil dluh, který má u Vincence Kramplena, měšťana Budějovického. Vincenc Krampleř se totiž zaručil za Faltana Lešherndla a jeho švagra Štefana Lešherndla, kteří dlužili peníze

¹⁹⁴ Vidimus - opis listiny.

¹⁹⁵ Císař Karel – Karel IV.

¹⁹⁶ Král Václav – Václav IV.

¹⁹⁷ Král Vladislav – Vladislav Jagellonský.

¹⁹⁸ Pátek 2. července 1535.

¹⁹⁹ Jošt z Rožmberka – Jošt III. z Rožmberka (1532-1539).

²⁰⁰ Pátek 20. května 1541.

Blažkovi Oratřiharovi z Jindřichova Hradce, a bylo mu slíbeno, že mu to nezpůsobí žádné škody. Faltan Lešherndl však zemřel. Vincenc teď tedy musel splácet jeho dluh a žádá, aby bylo dohlédnuto, aby jej uhradil nebožtíkův švagr Štefan, a zároveň žádá, aby mu byla navracena již dříve splacená suma. [12. květen 1550]

(Concepti od 1550 do 1556, folio 33a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrým a opatrným pánuo[m] purkmistru a radě města Třeboně, pánuo[m] a přáteluo[m] našim milým. Službu svú vzkazujem, múdří a opatrní páni a přá[te]lé naši milí. Vašim [milos]te[m] zdraví i jiného všeho dobrého rádi přejem. Vincenc Krampler²⁰¹ spolusúsed náš vznesl na nás, kterak Faltan Lešherndl²⁰², nebožtík, jsouc pa[n]u Blažkovi Oratřiharovi²⁰³ měštěninu²⁰⁴ Hradce Jindřichova²⁰⁵ jistou sum[m]u peněz dlužen, byl obstaven od syna jeho u nás v městě i do vězení vzat. Poto[m] Štefan Lešherndl²⁰⁶, jakž se jmenoval švagr jeho, tak dlouho jednal s nadepsaný[m] Vicencem²⁰⁷, aby ho vyručil a za něj slíbil, připovídajíc mu, že na tom žádné škody ani těžkosti jmíti nemá. Kdež on lítost nad ním nesúc, z viny a lásky za něj slíbil za puol desátý kopy míšenské, nadějíc se, že Faltan i Štefan na to pamatujíc jej tím spíše vyvadí. Ale poněvadž se to posavád' nestalo a Faltan v to[m] času z světa smrtí sešel, vás na místě Vincence spolusúseda našeho žádáme, že téhož Štefle Lešherndle²⁰⁸ k záplatě přidržíte, aby spolusúsed náš o to dále hyndrován²⁰⁹ nebyl. Neb již teď podruhé o tu věc posla naschvál posílá a vždy 35 g[rošuo]v čes[ký]ch dáti musí, čehož také žádá, aby mu navraceno bylo. A pakliby se to nestalo, nemohli bycho[m] spolusúseda svého opustiti,

²⁰¹ Winczencz Kramplerz.

²⁰² Ffaltan Lessherndl.

²⁰³ Blazkovi Oratřiharowi.

²⁰⁴ Měštěnin - měšťan.

²⁰⁵ Jindřichův Hradec – okresní město v jižních Čechách, dříve trhov. ves v podhradí.

²⁰⁶ SŠtefan Lessherndl.

²⁰⁷ Wiczenczem.

²⁰⁸ Sstefle Lessherndle.

²⁰⁹ Hyndrován - obtěžován.

než na tu cestu nastúpiti, kderakby bezeškody opatřen býti mohl. Dat[um] v Budějo[vicí]ch v pondělí před svatú Žofíí léta L^o milostivého. Purk[mistr] a rada města Budějovic Českých

25.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic se vyjadřují k dopisu od purkmistra a rady města Třeboně. Týká se dědického sporu mezi Vavřincem Škaredkovic, měšťana ze Soběslavi, a Voršily, která byla sestrou nebožtíka Blažka Hamerníka. Budějovičtí žádají, aby jim byl zaslán výpis z řádné závěti Blažka Hamerníka (pokud byla taková závěť sepsána), aby mohl být spor spravedlivě rozhodnut. [22. květen 1550]

(Concepti od 1550 do 1556, folio 35a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrým a opatrným pánuo[m] purk[mistru] a radě m[ě]sta Třeboně, pánuo[m] přá[te]luo[m] a souseduo[m] našim milým. Službu svú vzkazuje[m], múdří a opatrní páni přátelé a sousedé naši milí. Zdraví i jiného vše[h]o V[ašim mil]o[s]te[m] rádi přeje[m]. Duoklad od práva města vaše[h]o mezi Vavřince[m] Škaredkovic²¹⁰ měšténine[m] v Soběslavi²¹¹, a Voršilou²¹², nebožtíka Blažka Hamerníka sestrou, kderý jste k nám těchto dnuov poslali, ten jsme odevřítí i přečísti s[ob]ě dali. Kdež pak toho vše[m]u k spravedlivé[m]u uvážení vidí nám zapotřebné, jestli jaký kšaft pořádný od nebožtíka Blažka Hamerníka, o témž kšaftu²¹³ učiněný toho vajpis hodnověrný, aby nám poslán byl, <aby> tudy jedno s druhým se vážíc každá strana, pokudž by jí co náleželo v spravedlnosti, své újmy netrpěla. Dat[um] v Budějo[vicí]ch ve čtvrtek p[ř]ed

²¹⁰ Wavřincze[m] Sskaredkovicz.

²¹¹ Soběslav - okresní město v jižních Čechách.

²¹² Worssilou.

²¹³ Kšaft - závěť.

²¹⁴slavné památky ²¹⁵<?> seslá[n]í du[cha] s[vatéh]o léta L^o milostivé[h]o. Purk[mistr] a rad[a] etc.

26.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic píše purkmistru a radě města Třeboně o průběhu sporu mezi Vincencem Krampleřem a Šteflem Lešherndlem. Vincenc Krampleř se zaručil za Foltana Lešherndle a vykoupil ho z vězení v Jindřichově Hradci. Foltan však zemřel a Vincenc musí splácet dluh, který vykoupením vznikl. Odvolává se na to, že je již starý a nemůže jednou ročně cestovat do Jindřichova Hradce, aby dluh splácel a nájem kvalitních poslů je moc drahý. Navíc, pokud bude muset i nadále tímto způsobem tento dluh splácet, tak by mohl přijít o svůj dům i jiný majetek. Budějovičtí se proto za něho přimlouvají, aby nemusel do Hradce vysílat profesionálního posla, ale aby mohl poslat peníze po někom spolehlivém, kdo v té době do Hradce pojede. Vincenc s tímto postupem souhlasí. Budějovičtí také nabízejí, že by mohli Vincencovi vypomoci platbou z obecní pokladny. [31. květen 1550]

(Concepti od 1550 do 1556, folio 39a-b, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrým a opatrný[m] pánuo[m] purk[mistru] a radě města Třeboně, pánuo[m] a přá[te]luo[m] naši[m] milý[m]. Službu svú vz[kazu]je[m], zdraví i jiného vše[h]o dobréh[h]o rádi přejem. Na psaní naše z strany <dluhu> Vincence Krampleře²¹⁶, kde se rukojmí²¹⁷ postavil za Foltana Lešherndle ²¹⁸na vážnou žádost Štefle²¹⁹ švagra je[h]o

²¹⁴ P[ře]d – vsunutý text.

²¹⁵ Památky – vsunutý text.

²¹⁶ Wiczencze Kamplerze.

²¹⁷ Rukojmí – ručitel.

²¹⁸ Ffoltana Lessherndle.

²¹⁹ Ssteffle.

paní Kateřině Ratčcharové ²²⁰do Hradce Jindřichova 9,5 ss odpověď dáváte. Že by týž Štefl toho ..., aby co Vincencovi přičkal, jmaje sám s sebou dosti jmíti. Než pokudž by se týž Vincenc osobně k vám vypravil a jeho podle pořádku práva požádali, že mu jmá sp[ravedlnos]ti dopomoženo býti, a nebo, po[ku]dž z duočastku téhož Foltana otcovské[h]o každý rok při Vánocech kladú se peníze 2 kopy a 3,5 g[rošuov], pokudž by se k nim do své sum[m]y připověditi chtěl, že by mu se toho přálo. To jsme témuž Vincencovi oznámili, kderýžto jsúc člověk na těle hezký i také starostí sešlý, aby se osobně vypraviti mohl, v tom nemožnost svú vzkazuje, pravíc bude-li jmíti z statečku svého ten dluh platiti, že musí domek prodati a tudy o živnost svú přijíti. Než v tomto j[es]t nás k V[ašim milos]te[m] za přímluvu požádal, poněvadž od nás cesta k vám tak daleká j[es]t a jměl-li by každé[h]o roku po 2 kopy posílati, že by mu více než polovice na posly šlo. Než zato pustíc(?) i my se také přímlouváme, po[ku]dž člo[vě]k chudý j[es]t a pracovitě se živí, že ráčíte k to[m]u přihlédnutí, že on z víry a lásky za spolusúseďa vaše[h]o slíbil, lítost nad ním jmajíc, aby skrze to vězení na zdraví svém zkázy nevzal, a tu cestu obmysliti, aby je[m]u ta suma 9,5 ss a náklad na posla 2 ss 40 g[rošuov] vše míšenských učiní 12 ss 10 g[rošuov] po někom jistém poslána byla, a zase na místě jeho, aby na ty peníze Foltanovy, kderéž se každé[h]o roku klásti jmají, záповěď učinila, k čemuž týž Vincenc povoluje a tímto listem plnú muoc dává. Kdež se nám žádost jeho vidí býti slušná a my jsme té celé naděje, že se k němu laskavě nakloníc přímluvy naší užítí dané. Nebo kdy se kdy kderé[m]u z spolusúseduov našich při právě našem taková věc přihodila, bycho[m] z měšce obecního založiti jměli, na přímluvu vaší chtěli bycho[m] to učiniti, jakož pak o vás též pro budoucí naše přátelské odplacení nepochybujem. Dat[um] v Budějo[vicí]ch v sobotu p[ře]d slavností Trojice svatě léta L^o milostivého. Purk[mistr] uts.

27.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic se vyjadřují k dědickému sporu mezi Vavřincem Škaredkou a Voršilou, sestrou nebožtíka Blažka Hamerníka. Poučují purkmistra a radu města Třeboně, jak by měl být takový spor veden.

²²⁰ Katerzině Raczcharowé.

Upozorňují na to, že výpovědi obou stran by měly být písemně zaznamenány slovo od slova a pak přečteny, aby se k nim obě strany mohly vyjádřit. Pokud by se jedna ze stran odvolala k vrchnímu soudu, musí počítat s tím, že bude brána v potaz jen její původní výpověď. Poté, co přijde rozsudek od vrchního soudu, měl by být přečten před oběma znesvářenými stranami. [23. červen 1550]

(Concepti od 1550 do 1556, folio 45a-b, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrým a opatrný[m] pánuo[m] purkmistru a radě města Třeboně, pánuo[m] přá[te]luo[m] a souseduo[m] naši[m] milý[m]. Službu svú vzkazuje[m], múdří a opatrní páni přátelé a sousedé naši milí, Vaším [milos]te[m] zdraví i jiné[h]o vše[h]o dobré[h]o rádi přejem. Apelaci mezi Vavřincem Škaredkou ²²¹z Soběslavi <s jedné> povode[m] a Voršilou²²² nebožtíka Blažka Hamerníka sestrou, odpo[věd'] pro rozličná zaneprázdnění k vám zase podle uvážení nemohla odeslána býti, a poně[va]dž právo vaše k naše[m]u zření jmá a paměti lidské pomíjejí, j[es]t vám potřebě tímto pořádek práva viděti. Když strany odporné ku právu se slyší, žaloba i odpor slovo od slova bez proměnění, jakž se mluví, jmají povlovně se psáti, vajpisové z kněh i listovní svědkové před stranami zjevně se čísti, chtěl-li by která strana k nim co říkati, toho aby vuoli jměla, a tak i to, aby se poznamenalo. Po vyslyšení a přelíčení straná[m] se jmá od počátku do konce žaloba i odpor se vším, což na právo položeno, přečísti s dotázáním, jmají-li strany co k to[m]u ještě mluvíti po zavření pře slušným časem. To všecko uvážíc před stranami, vajpověď s výhradou práva vrchního učiniti, chtěla-li by která strana potaz vzíti, jmá se folk do dvú neděl, což by den sváteční byl, tehdy nazajtří dopustiti. A tu opět žádala-li by která strana, bud'to vši pře vedení, a neb toliko vajpovědi vaší, jiná se stranám zjevně čísti, a chtěla-li by kderá strana k nám jakožto ku právu vrchní[m]u duoklad²²³ uznati, ta jmá příčiny odvolání svého oznámiti, však nic nového, než což ve při mluveno bylo nepřevozujíc. I to také poznamenané a podle jiných potřeb zapečetěné (ku právu

²²¹ Wawrzinczem Sskaredkau.

²²² Worssilau.

²²³ Duoklad – vsunutý text.

vrchní[m]u se jmá poslati <(když pak ortel od pr[á]va vrchního zas přichází, ten nemá než v příka[z] zapečetíc to)> hned v přítomnosti strany obojí), když pak ortel od práva vrchního zas přichází, nemá se odvírati, než před stranami na jistý den súzenými. Ten se pořádek při právě zachovává, jestli pak že byste na poto[m]ní časy toho co pominuli, stranám zmatek a sobě i nám větší zaneprázdnění byste učinili, protož se tím zpravíte. Dat[um] v Budějo[vicí]ch v pondělí u vigilií památky narození s[vatéh]o Jana Křtitele Božího léta L^o milostivé[h]o Purk[mistr] etc.

28.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic informují Václava, písaře důchodního na Třeboni, o stížnosti Klimenta Hofpeka. Kliment Hofpek, měšťan z Českých Budějovic, zaplatil za krejčího z Neplachova sůl. Krejčí z Neplachova však svůj dluh Klimentovi nesplatil, a proto se Kliment obrátil na budějovickou radu, aby mu pomohla peníze získat zpět. Budějovičtí tedy žádají třeboňského důchodního písaře, aby jim pomohl tento spor vyřešit. [2. březen 1551]

(Concepti od 1550 do 1556, folio 131a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Slovutné[m]u pán[u] Václavovi, písaři důchodní[m]u na Třeboni, příteli naše[m]u milé[m]u. Službu svú vz[kazu]je[m], slovutný pane Václave, pří[te]li náš milí, zdraví i jiné[h]o vše[h]o dobré[h]o vám rádi přeje[m]. Kliment Hofpek,²²⁴spolusúsed náš, vznesl na nás, kderak by někdy za krejčí[h]o v Neplachově²²⁵ z víry a z lásky slíbil, když suol u nás v Budějovicích nakládal a poto[m] za něj zaplatiti a 11 kop 16 g[rošuov] dáti musil tak, jakž j[es]t i předešle rychtářským častý[m] napomínání[m] toho při nás hledal a že mu se vždy od jednoho roku k druhé[m]u tím prodlévalo. Až nyní porozumívaje, že by k záplatě přijíti mohl, nás j[es]t k vám za toto psaní požádal. I po[ku]dž dluh spravedlivý j[es]t a kdo za koho z víry a lásky slíbí, že toho škodovati nemá, protož my

²²⁴ Climent Hoffpek.

²²⁵ Neplachov - ves 10.5 km severozápadně od Lomnice nad Lužnicí.

vás žádáme, z statku pozuostalé[h]o téhož krejčího k to[m]u se přičiníte, aby spolusúsedu naše[m]u bez dalších odklad[uo]v zaplaceno bylo. A kdyby tu sum[m]u vyzdvihnúti jměl, že témuž Klimentovi psaní[m] svý[m] oznámíte, jakož bycho[m] i my v věci podobné na přímluvu vaší též učiniti chtěli. Dat[um] v Budějo[vicí]ch f[er]jí p[os]t Oculi anno XV^C LI^{O226} Purk[mistr] etc.

29.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic se přimlouvají za mistra Michala Mečíře. Mistr Michal Mečíř měl u sebe tovaryše jménem Hendrich, který vážně onemocněl a zemřel. Před svědky mistru Michalovi odkázal jistou sumu peněz. Peníze měl Hendrich schované u Hanzle Mečíře, který již také zemřel. Mistr Michal si tuto sumu nyní nárokuje, a proto purkmistr a rada města Českých Budějovic žádají purkmistra a radu města Třeboně, aby poručníka nebožtíka Hanzle Mečíře informovali o této skutečnosti a on dědictví vyplatil. [30. duben 1551]

(Concepti od 1550 do 1556, folio 140a-b, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Murým a opatrný[m] pánuo[m] purk[mistru] a radě m[ěs]ta Třeboně, pánuo[m] přá[te]luo[m] a souse[duom] na[ším] milý[m]. Službu svú vz[kazu]je[m], múdří a opatrní pání přá[te]lé a sou[sedé] naši milí, zdraví i jiné[h]o vše[h]o dobréh[h]o vám rádi přeje[m]. Mistr Michal Mečíř²²⁷ spolusúsed náš vznesl na nás, kderak by nějaký tovaryš téhož řemesla jménem Hendrich u něho se roznhemohl a v nemoci své před dobrými lidmi je[m]u jistou sum[m]u peněz, kderůž schovati dal nebožtíkovi Hanzlovi Mečířovi tu v Třeboni, témuž Mistru Michalovi odkázal, tak jakž vám o to[m] sp[rá]vu sám dáti

²²⁶ F[er]jí p[os]t Oculi anno XV^C LI° - pondělí po 3. neděli postní 1551.

²²⁷ Michal Meczirz.

muože, nás v to[m] za přímluvu psaní žádajíc, i poněvadž týž Hendrich mečířský tovaryš jsúc svého mocen, z víry a lásky témuž Michalovi mistru své[m]u takovou sum[m]u odkázal. My vás páni přátelé milí žádáme, že poručníkuo[v] od nebožtíka Hanzle Mečíře při právě vašem zřízeným poučíte, aby oni, což j[es]t nebožtíkovi spolusúsedu vaše[m]u Hanzlovi k věrné ruce schovati dáno bylo, <aby> to spolusúsedu vaše[m]u tomuto vydali, tak aby o to dalších nákladuov a zaneprázdnování je[m]u vésti potřebné nebylo. Jakož bycho[m] i my v věci podobné ku přímluvě vaší též učiniti chtěli. Dat[um] v Buděj[ovicí]ch ve čtvrtek p[ře]d s[va]tý[m] Filipem a Jakubem léta LI° Purk[mistr] etc.

30.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic píše Janovi, písaři města Třeboně, že jim budějovický farář Tomáš Babler ukázal jeho psaní, v kterém mu Jan připomíná odložení dne soudu a žádá o ustanovení dne jiného. Ten byl stanoven na pátek o suchých dnech letničních (tj. 22. květen 1551). [7. květen 1551]

(Concepti od 1550 do 1556, folio 142a, SOka Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Slovutné[m]u pá[n]u Janovi, písaři a měštěninu města Třeboně, příteli naše[m]u milé[m]u. Službu svú vzkazuje[m], slovutný pane Jene, pří[te]li náš milý, zdraví i jiné[h]o vše[h]o dobré[h]o vám rádi přejem. Kněz Tomáš Babler²²⁸, farář m[ěs]ta naše[h]o, ukázal ná[m] psaní vaše, jímž mu připomínajíc odložení dne předešlé[h]o, žádáte zas jiné[h]o bez protahuov položení o nějakú sp[ravedlnos]t, kderůž se manželka vaše jmíti pravíte na gru[n]tu Bařovské[m] v Nicově Hoře²²⁹. A po[ku]dž se tu člo[vě]ka záduš[ní]o nad nímž on vrchnost drží dotýče, požádal j[es]t nás, abycho[m] my takovou věc vislíc k konci, pokudž možné j[es]t, přivedli. Protož vám <a paní> na místě manželky vaší o to den před právem naši[m] oznamuje[m] ten pátek o suchých

²²⁸ Thomass Babler.

²²⁹ Nicova Hora - dnešní název je Hlincova Hora, ves 6 km východně od Českých Budějovic.

dnech letničných nyní příštích²³⁰ a též se i druhé straně oznámí. Dat[um] f[eri]os^V p[os]t
Au[?] Sol[?]²³¹ 1551 Purk[mistr] etc.

31.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic žádají rychtáře města Třeboně o pomoc v případě pře mezi Jírou Novákem a Jírou Cvaskem. Jíra Cvasek z Břilického předměstí by měl Jírovi Novákovi ze Čtyř Dvorů vyplatit gruntovní peníze. I přes častá upozornění tak však neučinil. Proto Budějovičtí chtějí, aby treboňský rychtář před sebe Jíru Cvaska předvolal a dohlédl na to, aby peníze uhradil. [15. květen 1551]

(Concepti od 1550 do 1556, folio 145a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudré[m]u a opatrné[m]u pá[n]u N. rychtáři města Třeboně, pří[te]li naše[m]u milé[m]u. Službu svú vz[kazu]je[m], múdry a opatrný pane rychtáři, pří[te]li náš milý, zdraví i jiné[h]o vše[h]o dobré[h]o vám rádi přeje[m]. Jíra, nebožtíka Petra Nováka²³² syn, poddaný náš ze Čtyř Dvoruov²³³, vznesl na nás, kderakby mu Jíra Cvasek na Břilickém předměstí²³⁴ tu u Třeboně gruntovní peníze položití jměl, ale po časté[m] napomenutí toho zanedbává. V to[m] nás za opatření žádaje, kdež my k žádosti jeho se přimlouváme, abyšte vy t<eho> téhož Cvaska před sebe obešlíc, jej k skutečné záplatě přidrželi tak, aby již poddané[m]u naše[m]u víc o to pracovati, dare[m]ných outrat vésti potřebě nebylo, jakž bycho[m] i my též, až by se kdy taková věc při poddaných našich přenesila, ku přimluvě vaší učiniti chtěli. Dat[um] v Budě[jovicí]ch v pátek den s[vaté] Žofie léta LI° Purkm[istr] etc.

²³⁰ Pátek 22. května 1551.

²³¹ Nejspíše vstoupení Boží.

²³² Petra Nowaka.

²³³ Čtyři Dvory - obec při severozápadní straně Českých Budějovic.

²³⁴ Břilické předměstí - ves 2 km od Třeboně.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic se vyjadřují k dopisu od purkmistra a rady města Třeboně, ve kterém je požádali o pomoc v případě dědické pře o pozůstalost po Jírovi Mlynáři. [23. listopad 1552]

(Concepti od 1550 do 1556, folio 245b-246a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrým a opatrným pánuom purkmistru a radě m[ěs]ta Třeboně, pánuo[m] a přá[te]luom] na[šim] milý[m]. Službu svú vzkazujem, múdří a opatrní páni a přátelé naši milí. Kdež nám píšete, oznamujíc, že před vámi staly tři strany sobě odporné o statek pozůstalý po nebožtíkovi Jírovi Mlynáři, manželce je[h]o a dceři jich a strana povodní, jakožto bratři téhož nebožtíka Jíry Mlynáře při prvním stání nějakého svědomí nepoložili, až teprv při druhém stání ku polepšení své pře je položila zapečetěné. Tu jedna strana odporní to[m]u místa nedávala, aby to svědomí jmělo odevřeno a čteno býti, po[ku]dž při prv[n]í straně ho nepoložili, leč-by jim to z práva náleženo bylo. A vypovaživše, že ještě při tom stání konce o to a vajpovědi neučiní se, dali jste jim odpo[vě]d', že to svě[dom]í muož odevřeno býti. Tehdy ta strana to[m]u místa nedavší oznámila, že chce o to apelaci vzíti a vy jim toho do dvou neděl odloživší, nás v tom za radu a naučení žádáte, kderéž to psaní vaše sobě přečísti davše, příčiny nenacházíme, proč to svědomí při první[m] stání položeno a čteno není a vztahuje-li se na první stání čili se čeho jiného dotýče, protož vám toto oznamujem, že my při právě našem tak se zachováváme, když by koli od púvoda na stranu obeslanú žaloba učiněna byla a obvinění neb obeslaní hájemství žádal, že se jemu toho folku²³⁵ do třetího dne pořád zběhlého přeje, tak aby on zase před právem třetího dne stál a púvodovi na žalobu, kterúž j[es]t nám předešle učinil a neb kderúž by dne toho třetího opáčil, odpovídal, a přitom času púvodovi i obžalovanému (poněvadž by ještě s potřebami svými a s svědomím na hotově nebyli) času se do dvou neděl pořád zběhlých propůjčuje, aby se

²³⁵ Folk – povolení, shovění.

oni oba v svých potřebách v tom času slušně i v svých spravedlnostech opatřiti a přistrojiti mohli, a jestliže by oni «sobě» v tom času těch dvou nedělí toho sobě pro některé překážky vykonati a s spravedlnostmi svými postačiti nemohli a «to» aby od práva uznáno bylo, že se to bezelstně děje. Tehdy při odkladu té jich pře dalšího se jim folku propůjčuje. Tak i vy, po[ku]dž apelaci od práva vaše[h]o k nám a ku právu našemu se béře považúc toho, pokudž by se co bezelstně dalo, tak se cho[va]ti jmáte. Dat[um] v Budějovicích v středu p[ře]d památkou svaté pan[n]y Kateřiny léta od narození Krista Pána M V^C LII° Purk[mistr] a rad[a] m[ěs]ta Bud[ějovic] Č[eský]ch

33.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic se přimlouvají v případě pře o dědictví po Mikulášovi Mrázovi. Na dučastek má nárok Kristýna, manželka Vavřince Krejčího, který nyní stanul před třeboňským soudem a dožaduje se spravedlnosti. Kristýna mu v této záležitosti dala svou plnou moc. Vavřinec požádal purkmistra a radu Českých Budějovic, aby se za něho u Třeboňských přimluvili. [15. březen 1555]

(Concepti od 1550 do 1556, folio 389b-390a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrým a opatrným pánuo[m] purk[mistru] a radě města Třeboně, pánuo[m] přá[te]l[uo]m a souseduo[m] na[šim] milý[m]. Službu svú vzkazuje[m], múdří a opatrní páni přátelé a sousedé naši milí, Vašim [milos]te[m] zdraví i jiné[h]o všeho dobré[h]o rádi přejem. Vavřinec Krejčí²³⁶, spolusúsed náš, oznámil, kderak by před právem vašim státi jměl²³⁷ o dúčastek Kristýny²³⁸ manželky své, kderýž by jí po Mikulášovi Mrázovi²³⁹, někdy sousedu vašem, spravedlivě náležeti jměl. Aby taková věc je[m]u

²³⁶ Wawrzinecz Krayczii.

²³⁷ Státi jměl – vsunutý text.

²³⁸ Krystiny.

²³⁹ Mikulassowi Mrazovi.

bez odkladuov tím spíše k konci přivedena byla, nás j[es]t k²⁴⁰ V[ašim milos]te[m] za přímluvné psaní požádal, i poněvadž táž Kristýna manželka jeho netoliko léta svá jmá, ale i stav svooj proměnila a dítky řádně zplodila, podle práva dílu své[h]o dědičného slušně k živnosti své požádati muože. Po[ku]dž pak nemohúc sama o to pracovati, vzdala j[es]t před námi všecku svú sp[ravedlnos]t nadepsané[m]u Vavřincovi manželu své[m]u k tomu ke všemu, což by jí spravedlivě náleželo, neb ještě náležeti mohlo, s tím jakožto s svým vlastním učiniti bez překážky člověka všelikého, protož Vašich [milos]tí žádáme, že znajíc takové pořádné zmocnění a odevzdání, v to spravedlivě nahlédnete, aby on V[avři]nec²⁴¹ bez dalších nákladuov a pracování spravedlnosti dědičné manželky své užití mohl, jakož bycho[m] i my v věci podobné na přímluvu Vašich [milos]tí učiniti chtěli. Dat[um] v Budějovicích v pátek den s[vatéh]o Longina léta LV° Purk[mistr] a rad[a] etc.

34.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic oznamují purkmistru a radě města Třeboně, že došlo mezi nimi a Vilémem z Rožmberka k dohodě ohledně narovnaní silnic. Nyní budou tedy z Budějovic posílat rajtháře pro obhajování silnic a ti budou kontrolovat dodržování privilegií města České Budějovice, konkrétně právo skladu. Upozorňují Třeboňské, že za jakékoli nedodržení budou pokutováni a vozy, které se Budějovicím vyhnou, budou obstaveny a obráceny zpět do Budějovic. [nedatováno, nejspíš rok 1555]

(Concepti od 1550 do 1556, folio 410b, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrým a opatrným pánuo[m] purkmistru a radě města Třeboně, pánuo[m] přáteluo[m] a souseduo[m] na[šim] milý[m]. Službu svú vzkazujem, múdří a opatrní páni přátelé a sousedé naši milí, vašim op[atrnos]te[m] zdraví i jiné[h]o vše[h]o dobrého rádi přejem.

²⁴⁰ K – vsunutý text.

²⁴¹ Wnecz.

Jakož mezi Jeho [milos]t[m]i panem Vilémem z Rožm[ber]ka²⁴², pánem vašim, a námi, o některé silnice bylo přátelské narovnění do jistého času, poněvadž pak ten čas již vyšel, vám oznamujem, že podle starobylé[h]o zpuosobu a obdarování města naše[h]o rajtháři²⁴³ naši pro obhajování silnic vysílati se budou a napomínání, aby i ty vozové tři každé[h]o tého dne na kderýchž by se suol z Cáhlova k obci města vaše[h]o podle rozsudku krále Jiřího vésti jměla²⁴⁴, k nám se chovali, neb pro vajstupek škody bychom vám nepřáli, a pak-li by kohož<jiné[h]o>koli s nákladem buď suchým neb mokrým při právě vašem jim se postihnúti a obstaviti dostalo, aby jim práva na nich dopo[má]háno bylo, poněvadž o tom prve vědomost jmáte, že Jeho královská [milos]t ráčil pro nedopomožení pokutu uložití, jakož pak předešlé vozové, při právě města vaše[h]o obstavený, k nám do skladu obrácený jsú časuov nedávno minulých.

35.

Na purkmistra a radu města Českých Budějovic se obrátila Markyta manželka Ondřeje Ledenického. Před nějakou dobou zadala zakázku třeboňskému malíři Jiříkovi. Dala mu na malbu tabuli, která již měla být dokončena. Proto nyní žádá, aby jí Jiřík Malíř tabuli zpět poslal, ať dokončenou nebo nedokončenou. V případě dokončení obrazu a větších nákladů se s ním domluví na doplacení. Pokud však obraz nebude hotový, žádá náhradu za to, co již zaplatila. [15. únor 1569]

(Rozličné český koncepty od léta 1567 až do léta 1570, folio 152a, SOkA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, knihy úřední)

Mudrý[m] a opatrný[m] pánuo[m] purkmistru a radě města Třeboně, pánuo[m] přáteluo[m] a souseduo[m] našim milým. S[lužbu] s[vú] v[zkazujem], moudří a opatrní páni přátelé a sousedé naši milí, s žádostí na Pá[n]u Bo[h]u při dobré[m] zdraví všeho

²⁴² Wylemem z Rozm[ber]ka - Vilém z Rožmberka (1551-1592).

²⁴³ Rajthář - pojezdny.

²⁴⁴ Vésti jměla – vsunutý text.

jiného prospěšného. Markyta, někdy manželka Ondřeje Ledenického²⁴⁵, vznesla j[es]t na nás, že Jiříkovi Malíři²⁴⁶, kderýž při vašem městě j[es]t, tabuli nějakú k malování j[es]t dala, kderáž již před půldruhým lysem(?) domalována j[es]t býti měla, prosí vás za toto kvá[m] připsání. My k prosbě její za ní se přimlouvajíc, vás žádáme, svrchu dotčeného malíře, že k tomu napomenutí i přidržeti ráčíte, aby tabuli, by i domalovaná nebyla, poukazateli listu tohoto odeslal. Neb jestliže co mimo to, což j[es]t mu peněz dala, vícejí j[es]t zasloužil, sním se přátelsky umluvíti i doplatiti ráda chce. Což tak k žádosti naší učiníte, rádi se vá[m] toho dobrým přátelstvím odplatíme. Dán v Budějovicích Českých v Outerý po s[va]jté[m] Valentýnu léta 1569.

36.

Purkmistr a rada města Českých Budějovic oznamují purkmistru a radě města Třeboně, že jim bylo od přísežních kramářů sděleno, že Kučera Mydlář, měšťan z Třeboně, na budějovickém jarmarku používal čtyři kusy závaží, které bylo o 13 lotů lehčí, než má být. Přísežní kramáři proto Kučeru Mydláře požádali, aby se u nich zastavil. To však Kučera Mydlář neudělal. Proto se Budějovičtí obracejí do Třeboně a žádají, aby Kučeru Mydláře přiměli tuto věc vyřešit. [23. červen 1569]

(SOKA Č. Budějovice, fond AM Č. Budějovice, Stará spisovna – nezpracovaná část)

Pánuom purkmistru a radě města Třeboně. Tituli Salutatio ... Přísežní kramáři²⁴⁷ města tohoto vznesli sou na nás, že vo jarmarce²⁴⁸ zdejšíim při Kučerovi Mydláři,²⁴⁹ spolu měštěninu vašem, nalezeno j[es]t závaží vo mnoho lachčejší nežli slušné j[es]t, u kderéhožto v čtyrech kusích 13 lotů²⁵⁰ j[es]t scházelo, za kderoužto příčinou on Kučera,

²⁴⁵ Ondrzege Ledeniczkeho.

²⁴⁶ Girzikowi Malirzi.

²⁴⁷ Přísežní kramáři.

²⁴⁸ Jarmark - trh.

²⁴⁹ Kuczierowi Mydlarzi.

²⁵⁰ Lot – stará jednotka hmotnosti.

majíc se při přísežných kramářích našich zastaviti, toho j[es]t učiniti pomínul, protož žádali sou nás za toto k vá[m] připsání. Což my k jich prosbě tak činíme a vás žádáme, že Kučeru Mydláře k tomu napomenutí i přidržeti ráčíte, aby s přísežnými našimi kramáři tu věc na místě postavil tak, aby sobě neměli co do něho stěžovati. My v té podobné příčině i jiný[m] dobrým přátelstvím rádi se ve toho odměníme a odplatíme. S tím se vá[m] dobře míti vinšuje[m]. Dán ... ve čtvrtek nazejtří s[vatého] Jana Léta 1569.

ZÁVĚR

V této závěrečné práci jsem se pokusila pomocí dobové korespondence nastínit diplomatické styky královského města České Budějovice a vrchnostenského města Třeboň v průběhu 16. století. Editované dopisy sice neobsahují informace, které by se významně týkaly dějin Českého království, ale mohou nám ukázat jak každodenní starosti těchto dvou raně novověkých měst, tak i běžné starosti a problémy jejich obyvatel. Jednotlivé zápisy v knihách konceptů vyprávějí příběhy o porušování privilegií a z toho plynoucích soudních pří, jsou v nich zaznamenány stížnosti a žádosti o přímluvy poddaných, řeší dědické spory, dluhy apod. Naprostou většinu zaznamenaných textů tvořily v tomto případě silniční a solní spory, které se odvíjely od notorického porušování českobudějovických privilegií městem Třeboň.

V číslech lze uvést, že silniční a solní spory tvořilo 19 zápisů. Celkem pět zápisů se věnovalo dědickým řízením, pět stížnostem a žádostem o přímluvu a tři řešily dlužní záležitosti. Knihy celkově obsahují 36 zápisů, které se vztahují ke komunikaci mezi městy České Budějovice a Třeboň. Nejvíce konceptů (celkem 20) je zaznamenáno v *Knize listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550*, za ní následuje až kniha *Concepti od 1550 do 1556* s 11 zápisy. Nejvíce listů bylo do Třeboně odesláno v roce 1541 (celkem 7).

Českobudějovické knihy konceptů však nabízejí mnohem širší využití. Je v nich zaznamenaná nejen meziměstská korespondence, ale také formální korespondence s významnými osobami českého království. Obsahují zápisy nejruznějších soudních pří a vydaných nařízení, byly do nich zapisovány fedrovní a výhostní listy, ale i soukromá korespondence vyhotovená na zakázku městským písařem. Nejsou tedy jen pramenem ke studiu diplomatických styků jednotlivých měst a významných osobností, ale dají se skrze ně provádět studia migrací obyvatelstva, dějin každodennosti či trestněprávních pramenů. Přestože z českobudějovických městských knih čerpalo již mnoho badatelů, stále nabízejí nové, dosud nevyužité, možnosti.

SEZNAM EDITOVANÝCH KONCEPTŮ

koncept č. 1 (duben 1538)

koncept č. 2 (9. únor 1540)

koncept č. 3 (16. únor 1540)

koncept č. 4 (1. březen 1540)

koncept č. 5 (17. listopad 1540)

koncept č. 6 (26. listopad 1540)

koncept č. 7 (3. leden 1541)

koncept č. 8 (21. březen 1541)

koncept č. 9 (15. červen 1541)

koncept č. 10 (30. červen 1541)

koncept č. 11 (13. červenec 1541)

koncept č. 12 (1. srpen 1541)

koncept č. 13 (30. srpen 1541)

koncept č. 14 (31. prosinec 1544)

koncept č. 15 (14. červen 146)

koncept č. 16 (3. únor 1547)

koncept č. 17 (28. prosinec 1547)

koncept č. 18 (1549)

koncept č. 19 (22. červen 1549)

koncept č. 20 (11. únor 1550)

koncept č. 21 (1. březen 1540)

koncept č. 22 (2. březen 1540)

č. 23 – zápis o průběhu soudní pře s formany (20. květen 1541)

koncept č. 24 (12. květen 1550)

koncept č. 25 (22. květen 1550)

koncept č. 26 (31. květen 1550)

koncept č. 27 (23. červen 1550)

koncept č. 28 (2. březen 1551)

koncept č. 29 (30. duben 1551)

koncept č. 30 (7. květen 1551)

koncept č. 31 (15. květen 1551)

koncept č. 32 (23. listopad 1552)

koncept č. 33 (15. březen 1555)

koncept č. 34 (nedatováno, nejspíš rok 1555)

koncept č. 35 (15. únor 1569)

koncept č. 36 (23. červen 1569)

REJSTŘÍKY

Jmenný rejstřík

B

Babler Tomáš, 30

C

Cvasek Jíra, 31

F

Fajtl, 4, 21, 22

H

Hamerník Blažek, 25, 27

Hendrich, 29

Hofpek Kliment, 28

Hople Mikuláš, 7

J

Jan písař radní, 7

Ješek Šimon, 7

Jirojanek Vít, 7

Jošt z Rožmberka, 23

K

Karel IV., 23

Krampleř Vincenc, 24

Krejčí Vavřinec, 33

Krejčí z Neplachova, 28

Kristýna, 33

L

Lapačka Martin, 15

Ledenický Ondřej, 35

Lešherndl Faltan, 24, 26

Lešherndl Štefan, 24, 26

Lorenc Lejkaf, 4, 21, 22

M

Malíř Jiřík, 35

Markyta, 35

Matyáš Caspar, 7

Mečíř Hanzl, 29

Mečíř Michal, 29

Mlynář Jíra, 32

Mráz Mikuláš, 33

Mydlář Kučera, 36

N

Novák Jíra, 31

Novák Petr, 31

Nurifal Jan, 7

O

Oratřihar Blažek, 24

Ost Jiřík, 7

P

Pekař Vít, 14

Petr z Rožmberka, 14

Pozšar z Benešova, 20

R

Ratčcharová Kateřina, 26

Z Rožmberka, 11, 20

S

Sládek Vaněk, 16

Sladovník Mikuláš, 7

Sladovník Tomáš, 16

Š

Škaredkovic Vavřinec, 25

Štenbar Hanzl, 15

V

Václav IV., 23

Vilém z Rožmberka, 34

Vladislav, 23

Voršila, 25, 27

Místní rejstřík

B

Břilické předměstí, 31

C

Cáhlov (Freistadt), 18, 20

Č

Čtyři Dvory, 31

H

Hlincova Hora, 30

J

Jindřichův Hradec, 24, 26

K

Kaplice, 1

M

Mračov, 16

N

Neplachov, 28

Nicova Hora, viz Hlincova Hora

P

Praha, 5, 6

S

Soběslav, 25, 27

Staré Město Pražské, 11

Věcný rejstřík

D

dúčastek, 33

duoklad, 11, 12, 25, 27

F

fedrovní list, 18, 20

folk, 27, 32

forman, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23

G

gruntovní peníze, 31

H

hyndrovati, 15, 23, 24

J

jarmark, 36

K

kšaft, 25

L

lot, 36

M

měštěnin, 24, 25, 30, 36

mýto, 23

N

narovnáni, 34

O

obdarování, 1, 3, 4, 11, 19, 20, 21, 23, 34

obecní sněm, 8

obhajování silnic, 17, 34

obstavený, obstávka, obstavit, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 17, 23, 24, 34

odaření, 1

osoby volené, 9, 10, 11, 13

P

požár Malé Strany a Hradčan, 12

přísežní kramáři, 36

přísežní, 7

R

rajthář, 34

rathaus, 11

rukojmí, 14, 26

S

sladovna, 16

statek, 32

stavné právo, 2, 3, 14, 15, 19, 23

stavuňk, 14

V

Velikonoce, 1, 8

vidimus, 23

vrchní právo, 11, 27

všecka obec, 7

Z

zemský soud, 23

SEZNAM ZKRATEK

SOkA České Budějovice - Státní okresní archiv České Budějovice

AM České Budějovice - Archiv města České Budějovice

inv. č. - inventární číslo

JSH - Jihočeský sborník historický

TA - Tábořský archiv

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

Nevydané prameny:

Státní okresní archiv České Budějovice, Archiv města České Budějovice, knihy úřední, inv. č. 288, Kniha konceptů (Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550).

SOkA České Budějovice, AM České Budějovice, Stará spisovna – nezpracovaná část, Kniha konceptů a kopiář 1540 – zlomek.

SOkA České Budějovice, AM České Budějovice, knihy úřední, inv. č. 290, Kniha konceptů a kopiář týkající se sporů o silnice a práva skladu mezi Českými Budějovicemi a Rožmberky (Conceptbuch de A. 1545).

SOkA České Budějovice, AM České Budějovice, knihy úřední, inv. č. 293, Kniha konceptů (Concepti od 1550 do 1556).

SOkA České Budějovice, AM České Budějovice, knihy úřední, inv. č. 300, Kniha konceptů (Rozličné český koncepty od léta 1567 až do léta 1570).

Vydané prameny a literatura:

BARBOROVÁ Eva, *Funkce hejtmanů na rožmberských panstvích*, JSH 38, 1969, s. 198-207.

BLÁHOVÁ Marie, *Historická chronologie*, Praha 2001.

CIRONISOVÁ Eva, *Správa třeboňského panství za Rožmberků (1366 – 1611)*, JSH 53, 1984, s. 1-8.

Codex iuris municipalis, Priviegia nekrálovských měst českých z let 1232-1452, Praha 1954.

Codex iuris municipalis, Priviegia nekrálovských měst českých z let 1453-1500, Praha 1960.

Codex iuris municipalis, Priviegia nekrálovských měst českých z let 1501-1526, Praha 1961.

CTIBOROVÁ Miroslava, *Korespondence mezi purkmistrem a radou města Českých Budějovic a purkmistrem a radou města Soběslavi*, Tábořský archiv 11, 2002, s. 147-153.

ČECHURA Jaroslav, *Počátky královského města Českých Budějovic*, JSH 53, 1984, s. 57-67.

ČECHURA Jaroslav, *Třeboň za posledních Rožmberků. Hlavní zdroje příjmů a výnos panství*, JSH 63, 1994, s. 162-174.

ČERNÝ Jan, *Korespondence mezi městy Rakovníkem a Slaným v 16. století*, Slánské rozhovory 2007. Slané a Rakovník, 2007, s. 19-22.

ČORNEJOVÁ Ivana - KAŠE Jiří - MIKULEC Jiří - VLNAS Vít, *Velké dějiny zemí koruny české VIII*, Praha 2008.

Encyklopedie Českých Budějovic, České Budějovice 2005.

FRANCEK Jindřich, *24. 10. 1517 Svatováclavská smlouva. Urození versus neurození*, Praha 2006.

GEBAUER Jan, *Staročeský slovník I-II*, Praha 1970.

HLEDÍKOVÁ Zdeňka - JANÁK Jan - DOBEŠ Jan, *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*, Praha 2007.

JANÁČEK Josef, *České dějiny. Doba předbělohorská 1526-1547 I-II*, Praha 1968-1984.

JANOUSEK Bohumír, *Rod Klariců a rychtářský úřad v Českých Budějovicích*, JSH 34, 1965, s. 1-11.

JIREČEK Hermenegild, *Obnovené Právo a Zřízení Zemské dědičného království Českého 1627. Verneuerte Landes-Ordnung des Erb-Königreichs Böhmen 1627*, Praha 1888.

KAVKA František, *Městské hospodářství Českých Budějovic v letech 1496-1570*, JSH 34, 1965, s. 31-94.

KODADOVÁ Václava, *Korespondence purkmistra a rady města České Budějovice s Bohunkou z Pernštejna a na Hluboké v letech 1545 – 1548*, České Budějovice 2006.

KOLDA Vlastimil, *Listy purkmistra a rady města Hradiště hory Tábor do Českých Budějovic I. (1505 - 1538)*, Táborský archiv 8, 1997 - 1998, s. 37 – 46.

KOLDA Vlastimil, *Listy purkmistra a rady města Hradiště hory Tábor do Českých Budějovic I. (1505 – 1538, dodatek)*, Táborský archiv 9, 1999, s. 121 – 129.

KOLDA Vlastimil, *Listy purkmistra a rady města Hradiště hory Tábor do Českých Budějovic, část 2. - 1538 až 1550*, Táborský archiv 10, 2000-2001, s. 291 - 319.

KREUZ Petr – MARTINOVSKÝ Ivan (edd.), *Vladislavské zřízení zemské. A navazující prameny*, Praha 2007.

KUBÁK Jaroslav, *Českobudějovické solní spory v XVI. a XVII. století*, JSH 33, 1963, s. 7-31.

KUČA Karel, *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku I-VII*, Praha 1996-2008.

MARTÍNEK Jan, *Vztahy žateckého rodu Strialů k jižním Čechám*, JSH 42, 1973, s. 15-26

MÍKA Alois, *Osud slavného domu. Rozkvět a pád rožmberského dominia*, Vimperk 1968.

Ottův slovník naučný I-XXVII, Praha 1888 - 1908.

PÁNEK Jaroslav, *Poslední Rožmberkové. Velmoži české renesance*, Praha 1989, s. 334-336.

PLETZER Karel, *Českobudějovický písař Jan Petřík z Benešova. Příspěvek k dějinám české literatury XVI. století*, JSH 28, 1959, s. 19.

PROFOUS Antonín, *Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny I-IV*, Praha 1954-1957.

STERNECK Tomáš, *Korespondence královského města Českých Budějovic s rožmberským úředníkem Petrem Doudlebským z Doudleb (+1550). I (II) Dopisy z let 1532-1545 (1546)*, Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech, 2004.

STERNECK Tomáš, *Z korespondence mezi Českými Budějovicemi a Brnem v polovině 16. století*, Brno v minulosti a dnes 18, 200, s. 557-587.

SVĚRÁK Vlastimil, *Korespondence mezi Táborem a Jihlavou v předbělohorské době. (České listy dochované v jihlavské městské registratuře)*, Tábořský archiv 9, 1999, s. 131- 150.

SVĚRÁK Vlastimil, *Listy zaslané jihlavskou městskou radou do Tábora v letech 1574-1576*, Tábořský archiv 10, 2000-2001, s. 321 - 326.

ŠŤOVÍČEK Ivan, *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti*, Praha 2002.

VOJTÍŠKOVÁ Jana, *Písemná komunikace mezi českými královskými městy v době předbělohorské na příkladu Nového Města pražského a polabského pětiměstí*, Praha 2011.

VOREL Petr, *Velké dějiny země koruny české VII*, Praha 2005.

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tab. 1. Četnost listů odeslaných z Českých Budějovic do Třeboně v jednotlivých letech

Tab. 2. Členění odeslaných listů z Českých Budějovic do Třeboně podle tématu

Tab. 3. Četnost zápisů v jednotlivých kopiářích

Graf 1. Četnost listů odeslaných z Českých Budějovic do Třeboně v jednotlivých letech

Graf 2. Četnost zápisů v jednotlivých kopiářích

PŘÍLOHY

Seznam příloh

PŘÍLOHA -1- Fotografie městských knih (vazba)

Obr. č. 1. Kniha listův a konceptův posílajících od léta 1538 až do léta 1550

Obr. č. 2. Concepti od 1550 do 1556

PŘÍLOHA -2- Jednotlivé zápisy z knih konceptů a kopií

Obr. č. 1. Zápis č. 23 o průběhu soudní pře s formany, kterým bylo obstaveno osm vozů
(Conceptbuch de A. 1545)

Obr. č. 2. Koncept č. 24 (Concepti od 1550 do 1556)

PŘÍLOHA -1- Fotografie městských knih (vazba)

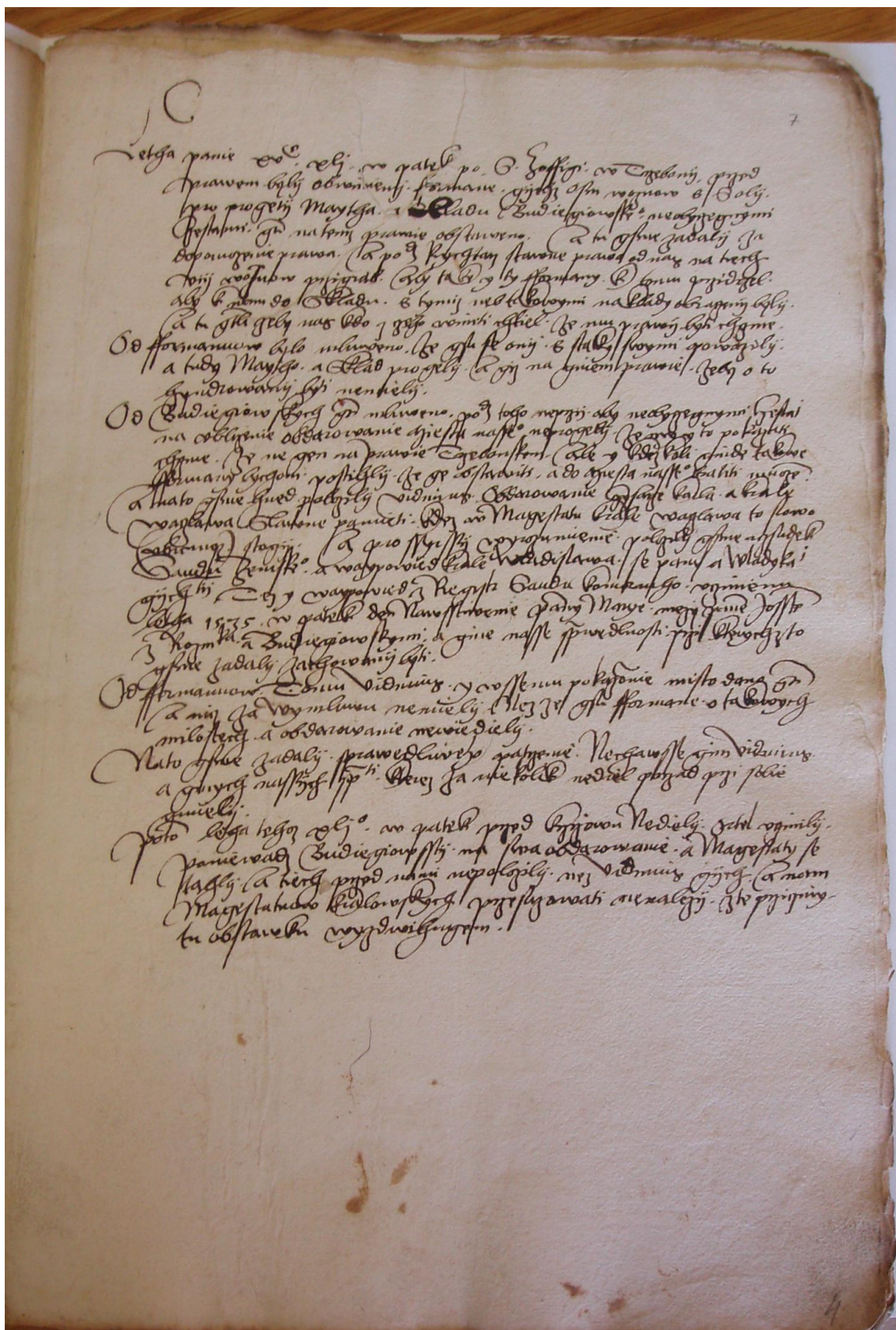

Obr. č. 1. Kniha listův a konceptův posilajících od léta 1538 až do léta 1550

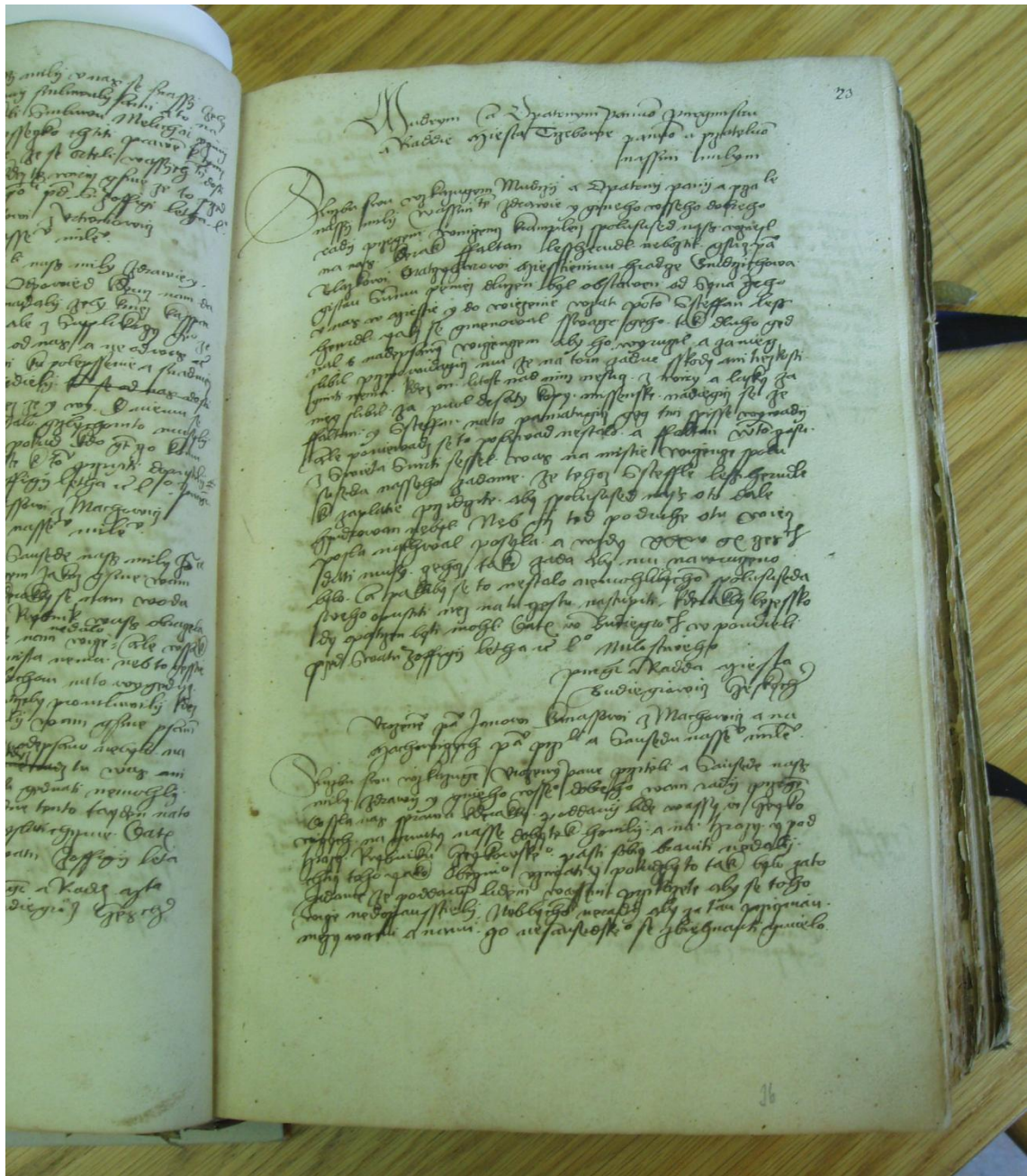

Obr. č. 2. Concepti od 1550 do 1556

PŘÍLOHA -2- Jednotlivé zápisy z knih konceptů a kopiářů

Obr. č. 1. Zápis o průběhu soudní pře s formany, kterým bylo obstaveno osm vozů (Conceptbuch de A. 1545)

Obr. č. 2. Koncept č. 24 (Concepti od 1550 do 1556)